

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 20.

Lördagen den 21 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial N:o 25, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

1 punkten.

Friherre von Kræmer: Detta Stats-Utskottets Memorial i anledning af de olika beslut, hvori Kamrarne stannat i denna punkt, har tillkommit med 11 röster emot 11 röster, hvarefter den förseglade sedeln fick gifva utslaget. För min del hör jag till dem, som icke kunnat gilla den mening, hvartill Utskottet kommit, och som består i förkastande af det förslag, hvilket afdelningen uppgjort. Afdelningen hade nemligen trott, att, då detta ärende är af precis samma beskaffenhet som ett, hvilket föranledde ett alldeles likartadt förslag vid 1878 års riksdag, Stats-Utskottet skulle konsekvent förfara och handla nu såsom då. År 1878 i sitt Memorial N:o 57, angående förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga meningar uti två frågor, rörande anslag under femte hufvudtiteln, säger Utskottet:

»Efter det Kongl. Maj:t föreslagit, att, på det Kongl. Maj:t måtte komma i tillfälle att, i den ordning som kunde finnas lämplig, öka antalet officerare vid Kongl. Flottan med 4 underlöjtnanter, 27 löjtnanter, 17 kaptener, 10 kommandörkapteners och 2 kommandörer, de under anslaget till aflöning för flottans corpser och stater inbegripna medel till reserv- och indragnings-staterna måtte, i den mån dessa medel blefvo tillgängliga, få användas till aflöning åt nämnda antal officerare, hade Utskottet uti 4:de punkten hemställt,

Ifrågasatt tillökning af flottans officers-corps.

Ifrågasatt till-
ökning af flot-
tans officers-
corps.

(Forts.)

att Kongl. Maj:ts berörda nådiga framställning måtte vinna Riksdagens bifall.»

Denna Utskottets hemställan är af Första Kammaren bifallen, men af Andra Kammaren afslagen, hvadan frågan torde få afgöras genom omröstning enligt följande voteringsproposition: »Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att, på det Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att, i den ordning, som kan finnas lämplig, öka antalet officerare vid Kongl. Flottan med 4 underlöjtnanter, 27 löjtnanter, 17 kaptener, 10 kommandörkaptener och 2 kommandörer, de under anslaget till aflöning för flottans corps och stater inbegripna medel till reserv- och in-dragningsstaterna må, i den mån dessa medel blifva tillgängliga, få användas till aflöning åt nämnda antal officerare, röstar Ja; den, det ej vill, röstar Nej; vinner Nej, har Kongl. Maj:ts berörda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.»

I enlighet härmed hade också afdelningen nu uppgjort en likalydande voteringsproposition; men Utskottet stannade i stället denna gång vid den åsigt, att frågan redan förfallit. Jag tror att denna åsigt är så mycket mindre riktig som det ju tydligen heter, att grundlagarne skola efter deras ordalydelse tolkas. Men om man då ser på 65 § Riksdagsordningen, heter det der: »När i fråga om statsutgifter eller bevilling» etc. etc., Kamrarna stanna i olika beslut. Det är väl obestriddigt att detta är fråga om en statsutgift, efter det är fråga om användandet af 114,000 kronor.

Det är icke ett sätt att öka statsutgifterna, det erkänner jag villigt; men det vore en vådlig tolkning af Riksdagsordningen, om ordet statsutgifter i nämnda paragraf ovilkorligen skulle vara lika med *ökade* statsutgifter. Detta angående tillämpligheten här af 65 § Riksdagsordningen, men jag är till och med icke säker på, om icke frågan kan hafva inflytande på »statens reglerande», såsom det heter i 69 § Regeringsformen. Det beror på hvad som der menas med statens reglerande. Afses dermed blott slutsummorna, så faller ej denna fråga inom sagde Regeringsformens stadgandes område. För min del tror jag dock, att i begreppet: statens reglerande, man äfven måste inbegripa *användandet* af de summor, som äro anslagna under de särskilda hufvudtitlarna.

Således enligt både 69 § Regeringsformen och 65 § Riksdagsordningen, men i synnerhet efter denna senare, förefaller det mig alldeles gifvet att om denna fråga det borde blifva gemensam votering.

Stats-Utskottets nyss omtalade Memorial af 1878 med voteringsproposition i denna fråga afslogs af Andra Kammaren, och deröfver vill jag icke inlåta mig i något omdöme. På grund deraf heter det också sedermera i Riksdagens underdåniga Skrifvelse till Kongl. Maj:t, att, som Kamrarna stannat i olika beslut, som icke kunnat jemlikt 63 § Riksdagsordningen sammanjemkas, frågan för den gången hade förfallit.

Utgången torde nu måhända icke blifva någon annan än förra gången, eller att frågan förfaller; men jag hoppas dock, att Första Kammaren vidhåller samma tanke nu som år 1878 och genom sitt beslut i ärendet uttrycker den åsigt, att frågan bort underkastas gemensam votering.

Ifrågasatt tillökning af flottans officers-corps.
(Forts.)

Det är på grund af denna förhoppning och under återopande af det omnämnda prejudikatet som jag nu anhåller om afslag å den föredragna punkten i Stats-Utskottets Memorial samt i stället yrkar bifall till den reservation, som af mig med flere af Stats-Utskottets ledamöter blifvit afgifven, och enligt hvilken frågan skulle afgöras genom gemensam votering i enlighet med följande voteringsproposition:

»Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom, att på det Kongl. Maj:t må komma i tillfälle att i den ordning, som kan finnas lämplig, öka antalet officerare vid flottan med 1 flaggman, 2 kommandörkapten af 1:a grad, 2 kommandörkapten af 2:a grad, 19 kapten och 11 löjtnanter, de under anslaget till aflöning för flottans corpser och stater för permanenta reservstaten anvisade 114,000 kronor må, i den mån dessa medel blifva tillgängliga, få användas till aflöning åt nämnda antal officerare; samt

att detta medgifvande äfven må få afse innevarande år, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning ej vunnit Riksdagens bifall.»

Om proposition på detta mitt yrkande får jag härmed vördsamant anhålla.

Friherre Leijonhufvud: Jemte det jag helt och hållet instämmer med den föregående talaren, ber jag få påminna Kammaren om att denna reservstat år 1873 infördes. Kongl. Maj:t föreslog då att de begge dåvarande corpserna, flottan och skärgårdsartilleriet, skulle sammanslås, och Kongl. Maj:t föreslog då äfven, huru de tillgängliga medlen skulle användas. Detta förslag, som återfinnes uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 1 om statsverket Litt. D. N:o 19, upptager, bland andra för den föreslagna organisationen erforderliga förändringar i fördelningen af anslagen till aflöningsstaterna, äfven 114,000 kronor till permanenta reservstaten. Denna punkt afslogs i Andra Kammaren, men bifölls i Första Kammaren, i enlighet med Stats-Utskottets hemställan i dess Utlåtande N:o 7 Litt. c) å sidan 8. I anledning häraf anställdes om frågan gemensam votering och

*Ifrågasatt till-
ökning af flot-
tans officers-
corps.
(Forts.)*

i Stats-Utskottets Memorial N:o 99 under Litt. d) står Riksdagens beslut omförmäldt, hvaraf synes, att Riksdagen, med godkännande af de för officerarne och underofficerarne vid den nya Kongl. flottan föreslagna aflöningsstater medgifvit Kongl. Maj:t rätt att för permanenta reservstaten sjelf disponera dessa 114,000 kronor. Detta allt oaktadt ingen af dessa förändringar medförde ökade statsutgifter.

Detta visar således, att den permanenta reservstaten tillkommit genom gemensam votering; och då måtte det väl vara formelt riktigt, att den också kan afskaffas genom gemensam votering.

Det är detta skäl som jag velat framhålla; och får jag i enlighet med min sålunda uttalade uppfattning anhålla om proposition på bifall till reservanternes förslag.

Herr vice Talmannen: Jag önskar endast instämma med de två föregående talarne. För mig synes det alldeles uppenbart, att denna fråga angår statsutgifter och att den således enligt 65 § Riksdagsordningen måste underkastas gemensam votering.

Det är nemligen här fråga om sättet, hvarpå ett gifvet anslag skall få användas; och denna fråga måste ovilkorligen inverka på statsregleringen, visserligen icke på sjelfva budgetens siffra, men på sättet för medlens användande.

I öfverensstämmelse med denna uppfattning hafva Riksdagens båda Kamrar — om ock Andra Kammaren med knapp majoritet — vid 1879 års riksdag beslutit att votera i en alldeles likartad fråga; och det synes äfven häri ligga ett ytterligare skäl till att yrka bifall till reservanternes förslag.

Friherre von Essen, Fredrik: Till hvad de föregående talarne yttrat har jag visserligen ingenting i sak att lägga, då fullt giltiga skäl redan andragits för bifall till reservanternes förslag.

Jag har endast velat nämna att, ehuru jag icke står antecknad såsom reservant i denna punkt, jag biträder den mening, som af reservanterne blifvit framställd.

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt Kammaren att, med underkännande af Utskottets i förevarande punkt uttalade åsigt, godkänna den voteringsproposition, som finnes intagen i den vid det föredragna memorialet fogade reservation.

2 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Efter föredragning af Bevillnings-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 4, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 4 och 9 punkterna af Utskottets betänkande N:o 3, angående

vissa delar af tullbevillningen, godkändes de i memorialet föreslagna voteringspropositioner.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran Första Kammarens Tillfälliga Utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 6.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 17 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

1 punkten.

*Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.*

Herr Falk, Helmer: Då vid förliden riksdag Första Kammaren biföll det anslag till 5 fältintendenter, som då äskades, samt anslag nu begäres till samma belopp som då och för samma sak, kan man antaga att Första Kammaren äfven nu lemnar sitt bifall till densamma. Det hade således varit alldeles onödigt att uppträda i frågan, då den för öfrigt är så väl motiverad både i Chefens för Landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet och i detta utlåtande, hvarför jag ock nu inskränker mig till att helt enkelt yrka bifall till förevarande punkt.

Men jag har haft en särskild anledning för mitt uppträdande och ber om ursäkt, om jag yttrar några ord utom ämnet. Jag tror nemligen det varit lyckligt, om jemte detta anslag äfven äskats anslag till afhjelpande af ett behof inom intendenturen, som är lika påkalladt som det förevarande, jag menar anslag till förökande af aflöningen för regementsintendenterna vid armén.

Då år 1880 bildades förvaltningsdirektioner vid de indelta regementena, i hvars händer samlades alla de ekonomiska bestyr, som dittills hade ombesörjts af *flere* olika direktioner, såsom beklädnadsdirektionen, provianteringsdirektionen m. m., så tillsattes i sammanhang dermed regementsintendenter. Dessa tjänstemän åligger det att inför förvaltningsdirektionen utreda och föredraga alla ärenden, som der förekomma och att bringa till verkställighet de beslut, direktionen fattar; denne tjänsteman är derjemte uppbördsman med personligt ansvar i första hand för alla de betydliga medel, hvilka till regementet ingå för behof, som äro hänförliga till direktionens förvaltning; han omhänderhar vidare uppbörden för pensionskassorna, och är derjemte ansvarig för värden af regementets dyrbara materiel, persedlar och vapen. Han är derjemte skyldig att å kronans vägnar deltaga i alla de besigtningar å varor och persedlar, som vid regementet kunna ifrågakomma; han skall upprätta redogörelser för förvaltningsdirektionen äfvensom på eget ansvar verkställa allt hos direktionen förekommande revisionsarbete, förutom mångfaldiga andra

Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.

(Forts.)

bestyr, som jag ej vill trötta Kammaren med att nu upprepa. Men icke nog med dessa tjensteäligganden, han är äfven skyldig att utan ersättning lemna undervisning till de unge män, hvilka såsom intendentsaspiranter kunna vid regementet varda antagne. För allt detta uppbär han en aflöning af 2,800 kronor. Hans ställning är således mindre god än de tjenstemäns vid regementet, som innehafva samma rang som han, eller kaptener. Dessa hafva nemligen, utom sin lön, äfven tjenstgöringspenningar, regementsintendenterna deremot inga sådana. De hafva dagaflöningar, intendenterna sakna äfven sådana. Derjemte är i reglementet för besörjandet af den ekonomiska förvaltningen stadgad, att han icke får innehafva någon annan befattning å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstbefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för tjenstgöringen som intendent; han kan derjemte förbjudas utöfvande af sådan affärsverksamhet, som pröfvas vara olämpliga för honom som uppborädsman. Han är således helt och hållet inskränkt till dessa 2,800 kronor och kan icke mer förtjena. Men icke ens dessa får han oafkortade åtnjuta, ty då hans göromål äro så omfattande, måste han hafva ett biträde, som icke gerna kan aflönas med mindre än 5 å 6 hundra kronor om året, hvadan han sålunda för egen del af sin lön får endast 2,200 å 2,300 kronor i behållning. Men en tjensteman med så många maktpåliggande och ansvarsfulla sysslor som denna kan icke aflönas med en så ringa summa. Detta kan väl möjligen gå för sig då han kommer till tjensten vid temligen unga år, men då han blifvit äldre och i flesta fall fått familj, så går det ej längre för sig, utan han måste då lemna tjensten för att söka sin utkomst på annat håll. Men deraf följer också en för tjensten synnerligen menlig omsättning af regementsintendenter och stor svårighet och nästan omöjlighet ibland att tillsätta dessa platser med fullt lämpliga personer, helst härtill fordras, förutom pålitlighet och duglighet, äfven *vara* vid skötande af dylika göromål, och sådana personer finnas naturligtvis icke att tillgå. Att detta missförhållande icke kan afhjelpas på annat sätt än genom att öka dessa tjenstemäns aflöning, är ju en gifven sak.

Denna fråga föreligger emellertid icke nu, och således har jag naturligen i detta hänseende icke något yrkande att framställa. Men jag har ansett mig böra begagna första lägliga tillfälle, som erbjöds, att inför regering och riksdag framlägga den bekymmersamma ställning, hvori dessa tjenstemän för närvarande befinna sig, och jag tillåter mig uttrycka den förhoppning, att en kommande Riksdag måtte få motse förslag om afhjelpandet af nu nämnda missförhållande.

Jag inskränker mig således nu till att anhålla om bifall till Utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Mankell: Innan jag yttrar något om nu föreliggande punkt, ber jag att med Herr Talmannens tillåtelse få nämna några

ord om de anslagsfordringar i allmänhet, som Kongl. Maj:t vid denna riksdag behagat framställa på fjerde hufvudtiteln.

*Anslag till af-
löning af fält-
intendenten.*

(Forts.)

Innevarande års landtförsvarsbudget uppgår till 18,716,000 kronor. Kongl. Maj:t har nu begärt en sådan tillökning af densamma, till största delen på de ordinarie anslagen, att den för nästa år skulle komma att uppgå till 20,801,200 kronor, en tillökning således af 2,085,200 kronor. Dertill kommer den tillökning af 700,000 kronor, som blifvit begärd på femte hufvudtiteln; således tillsammans en förhöjning af icke mindre än 2,785,200 kronor. Detta är mycket på en gång och för en riksdag.

Så har äfven Stats-Utskottets pluralitet, eller åtminstone den del af densamma som representerar den företrädesvis så kallade folkvalda Kammaren, tyckt och tänkt, då den försökt nedsätta anslagen, så att budgetens slutsumma skulle blifva endast 18,260,000 kronor.

Detta har varit svar på tal; och frågan och svaret ha stått i samma kaus, i enlighet med hvad grammatikens regler bjuda.

Såsom väsentligt och hufvudsakligt skäl för sitt tillstyrkande af denna nedsättning har Stats-Utskottet anført, att Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag framställt aldeles samma anslagsfordringar, hvilka vid föregående riksdagar blifvit tillbakavisade, utan att förebrija någon ny utredning om deras behöflighet. Detta är också fullkomligen riktigt. Jag har åtminstone för min del icke kunnat varseblifva någon ny utredning; snarare har innevarande års utredning blifvit kortare och svagare än den vid förra riksdagen framställda. Vid sådant förhållande måste man fråga sig, *hvarför* Kongl. Maj:t å nyo framlagt aldeles samma anslagsfordringar; och svaret lærer väl icke kunna blifva annat än, att Kongl. Maj:t hoppats på en bättre utgång uti de gemensamma omröstningarne, hvilken utgång möjligen skulle kunna blifva följden af den förändrade sammansättning, som Riksdagen sedan förra året undergått. Emellertid tog jag mig redan vid föregående riksdag friheten att varna för dylika förhoppningar, som redan då visade sig vara mycket obefogade och som vid denna riksdag må hända endast komma att utsätta regeringen för obehaget och missräkningen af ett nederlag.

Oberäknadt detta hufvudskäl, har Stats-Utskottet äfven framhållit de högst betydande summor, med hvilka för närvarande försvarsanslagen utgå, äfvensom landets ekonomiska ställning. Och medgifvas måste väl, att båda dessa skäl måste anses särdeles beaktansvärda.

Hvad beträffar storleken af de summor, som föreslagits utgå till försvaret, finner man, att de uppgå till nära på samma belopp, som i 1883 års förslag åsyftades. Sammanlägger man nemligen med landtförsvarsbudgeten de öfver 3,000,000 kronor, som utgöra indelningsverkets i budgeten icke synliga kostnad, så blir summan 24,000,000 kronor; och lägges dertill den nu afsedda sjöförsvarsbudgeten, jemte båtsmanshålllets icke heller synliga kostnad, så blir slutsumman 33

Anslag till af-å 34 millioner, eller således icke långt ifrån hvad vid 1883 års rikslösning af fält-intendenter.

(Forts.)

Detta oakadt försäkrar man ständigt att försvaret är så svagt och klent, att det aldrig kan uppfylla sitt ändamål. Är detta förhållandet, måste medgifvas att de till detsamma beviljade penningarna äro bra illa använda, och att man har goda skäl till betänkligheter att till ett dylikt försvar bevilja mera.

Vid remissdebatten innevarande år tog jag mig friheten att till Kongl. Maj:ts regering framställa några frågor, nemligen i främsta rummet, hvilket sammanhang man borde tänka sig mellan den lindring, som hjudes i afseende på indelningsverket och grundskatterna å ena sidan samt värnpligtens utvidgning och de nya militära anstalterna å andra sidan. På denna fråga hafva vi nu så till vida erhållit svar, att värnpligtens utsträckande skulle utgöra villkoret för skattelindringarna. Således har man härvidlag infört en kompromiss, hvars följder man nu icke kan förutse, men som ställer dessa båda kvantiteter mot hvarandra: lindringen mot värnpligtslagen. Dermed är också tillkännagifvet, att de militära anslagens beviljande icke vidare utgör något vilkor för lindringen. Således är i afseende på dessa anslag icke någon kompromiss befintlig, utan de äro fristående.

Derigenom inträder i afseende på dem den eventualitet, som jag vid förra riksdagen tog mig friheten att påpeka, nemligen huru den upphörda kompromissen bör tolkas. Somliga tolka den så, att, sedan kompromissen upphört, man bör *först* bevilja anslagen och *sedan* möjligen komma till skattelindringarne. Jag vänder om satsen sålunda, att man *först* bör bevilja skattelindringar, särdeles sådana som komma alla folkklasser till godo, då den nu ifrågasatta afskrifningen å grundskatterna och roteringsbördan särskildt är afsedd såsom vederlag åt rust- och rothållare. Sedermera bör man tänka på ytterligare militäranslag. Detta vore den naturliga gången, då det är alldeles klart, att de ökade utgifterna mycket lättare kunna bäras, när skatteväsendet blifvit jemnare ordnadt, än så länge det är i sitt nuvarande skick. Att icke några sådana ytterligare lindringar och skattereformer blifvit ifrågasatta, tror jag för den folkvalda Kammaren utgör ett högst väsentligt skäl, hvarför de ifrågasatta anslagsfordringarne må hända icke nu bliva beviljade.

Utom denna första fråga tog jag mig äfven friheten framställa en annan, nemligen den, hvilken framtid egentligen åsyftades för vårt försvarsväsende; huruvida det vore regeringens mening att bibehålla indelningsverket orubbadt, eller om den åsyftar att efter hand genomföra 1883 års förslag, hvilket åtskilliga antydningar i statsrådsprotokollet gäfvö anledning att förmoda, samt i senare fallet, hvilken utsträckning tillämpningen af 1883 års förslag skulle erhålla och huruvida i så fall indelningsverket skulle kvarstå såsom skattebördan, fastän det såsom försvarsorganisation blifvit afskaffadt.

På dessa frågor har jag hittills åtminstone icke fått något svar. Ett sådant svar förefaller mig dock alldeles nödvändigt, ty på det-

samma beror den synpunkt, ur hvilken man måste betrakta de nu föreliggande anslagsfordringarne. På detta svar beror storleken och beskaffenheten af den armé, som man kan tänka sig skola mobiliseras och för hvilken de nya organisationerna äro afsedda eller icke afsedda. Är det meningen att bibehålla indelningsverket, så blir mobiliseringen mycket liten. Vårt land kan under nu varande förhållanden sannolikt icke mobilisera mer än omkring 50 à 60,000 man. Afses deremot 1883 års förslag, bör man vara i stånd att mobilisera mera, kan hända det dubbla antalet. Men förr än ett bestämdt svar afgifvits på denna hufvud- och vitalfråga, *hvad som åsyftas i fråga om försvaret*, anser jag, att ingen ny organisation bör genomföras, under förvändning att den passar till hvilken härordning som helst, hvilket ingalunda kan vara fallet. I sjelfva verket böra vi under det öfvergångstillstånd, som varar till dess ett definitivt svar erhållits, icke göra något annat än att i brukbart skick bibehålla det, som för närvarande förefinnes, men icke inleda några nya organisationer.

Oberäknadt dessa väsentliga skäl till afslag på de nu framställda anslagsfordringarne, kan man möjligen tänka sig, att ett ytterligare sådant kan tillkomma, och detta är af politisk art. Det kan nemligen hända, att Andra Kammaren slutligen inser, att denna Kammarer blott genom anslagsvägran kan få klart för sig nödvändigheten af de reformer, särskildt i afseende på skatteväsendet, som så länge hvilat på bordet, utan att kunna genomföras. Andra Kammarens enda vapen mot denna Kammarers reformfiendtlighet är anslagsvägran. Man må ej förundra sig, om den här af begagnar sig och ställer anslagsvägran mot reformvägran. »Om vi icke få reformer, bevilja vi icke anslag.» Äfven detta förmodar jag för min del — det är möjligt att jag misstager mig — är en anledning till det motstånd, som Kongl. Maj:ts anslagsfordringar i Stats-Utskottet från Andra Kammarens sida rönt.

I öfrigt tror jag, att ett afslag på dessa anslagsfordringar icke skulle för ögonblicket medföra någon synnerligt stor fara, emedan till Kongl. Maj:ts förfogande, såsom jag redan vid remissdebatten påpekade, stå åtskilliga okontrollerade tillgångar utom budgeten, som sätta Kongl. Maj:t i stånd att bestrida ganska betydliga utgifter, utan att Riksdagen till dem behöfver lemna bifall. Dessa tillgångar utgöras af *besparingar* på hufvudtitlarne, särskildt å fjerde hufvudtiteln betydliga *kassor och fonder*, som tillhöra samma hufvudtitel, samt de tillgångar som kunna vinnas genom *försäljningar*.

Enligt de tabeller, som meddelas i statsrevisorernas berättelse för innevarande år, äro *besparingarne* å fjerde hufvudtiteln under de föregående åren så betydliga, att sannolikt få af herrarne derom kunna göra sig en föreställning.

Jag skall därför bedja att i det hänseendet få lemna några uppgifter. Å fjerde hufvudtiteln besparingar visade sig utgifterna och reservationerna uppgå till följande belopp:

Anslag till af-
löning af fält-
intendenten.
(Forts.)

	Utgift:	Reservation:
1878:	121,748	1,114,167
1879:	534,682	901,948
1880:	81,339	1,092,634
1881:	569,065	822,445
1882:	674,563	353,186

och efter allt hvad jag kan påminna mig, fast jag ej tror mig kunna angifva någon bestämd siffra, torde utgifterna för 1883 uppgått till nära 300,000 kronor. Jag vet ganska väl, att åtskilliga bland dessa utgifter äro fingerade, emedan de bero på så kallade omföringar. Men så mycket kan jag dock säga, att i medeltal utgifterna under de sista åren uppgått till 2 å 300,000 kronor om året och sannolikt deröfver.

De särskilda utgiftsposterna äro ingalunda obetydliga, utan uppgå äfven till dryga belopp. Såsom exempel härpå må följande anföras. År 1878 utgafs såsom beklädnadsbidrag åt underofficerare 18,658 kronor; år 1879 för byggnader vid Karlsborg 61,693 samt för åtskilliga andra byggnader för landtförsvarets räkning 100,293, till krigshögskolans inredning 45,974, och till krigskollegii arkiv 16,916 kronor; år 1880 för åtskilliga byggnader för landtförsvarets räkning 31,726 kronor samt till utredning af försvaret af Stockholms inlopp 19,900; år 1881 till byggnader för lifgardesregementet 12,477 kronor; 1882 till byggnader å Notvikens mötesplats i Norrbotten 51,517, till kasernetablissemnet i Helsingborg 65,905 och till anskaffning af kapotter 100,000 kronor. Häraf torde inses att Kongl. Maj:t i besparingarna har betydliga tillgångar till bestridandet af utgifter, hvartill Riksdagen aldrig lemnat sitt samtycke.

Utom dessa medel finnas äfven de särskilda *kassor och fonder*, som Kongl. Maj:t, med rätt eller orätt lämnar jag derhän, anser sig kunna använda lika ej blott i afseende å afkastningen utan äfven till kapitalet. Dessa kassor äro utom pensionsfonderna och de som bero på donationer, hvilka jag icke tills vidare vill beröra: militieboställsfonden, mötespassevolansfonden, trosspassevolansfonden, volontärvakansfonden, allmänna bevärfingsfonden och Norrbottens hästjägareskvadronsfond och en per mille fonden. Deras kapital uppgingo 1870 och följande år till icke mindre än 3 millioner. Sedermera hafva de genom de betydliga belopp, som Kongl. Maj:t tid efter annan frantagit dem till fyllandet af hvarjehanda behof, minskats så att de 1882 utgjorde ungefär hälften eller $1\frac{1}{2}$ million kronor. Man torde kunna anse att med dem öfver hufvud årligen kunnat bestridas en utgift af 2 eller 300,000 kronor, och somliga år mycket mer. När dessa kassor icke tagas i anspråk, stiga de genast genom de anslag som Riksdagen beviljar och genom ränta på kapitalet, så att derigenom alltid uppstår en ökad framtida tillgång.

Utom kassorna har Kongl. Maj:t äfven de så kallade *försäljningsmedlen*, hvilkas belopp under någon följd af år statsrevisorerna icke lyckats utreda. Såsom ett exempel, på hvilka summor äfven

från dem kunnat erhållas, ber jag få nämna ett enda fall; för några år sedan ansåg befälhafvaren för Karl Gustafs stads gevärsfaktori att hans boställe icke var tillräckligt stort, rymligt eller vackert, oakadt statsrevisorerna vid ett året förut gjort besök funnit det dugligt. Hans begäran beviljades, kostnadsförslag för ett nytt hus uppgjordes och detsamma uppgick till 30,000 kronor. Af denna summa förskaffades 4,000 genom försäljning af det gamla husets materialier och 24,000 genom försäljning af gevär. Detta är således en inkomst och en utgift, om hvars befintlighet Riksdagen icke får någon kännedom, förr än 3 år efteråt genom statsrevisorernas granskning. Många liknande exempel skulle kunna anföras från fjerde hufvudtiteln och kanhända i ännu högre grad från den femte.

*Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.
(Forts.)*

Af denna min framställning torde blifva klart, att, om Riksdagen äfven skulle finna för godt att afslå åtskilliga af de begärda anslagen, krigsstyrelsen därför ingalunda är bragt i nöd och trångmål, utan han kan bestrida ganska betydliga utgifter till belopp af ända till $\frac{1}{2}$ million eller mer, om sådant skulle visa sig alldeles ofvisligen nödvändigt.

Hvad nu slutligen beträffar den föreliggande punkten har Utskottet tillstyrkt den; men samtliga Andra Kammarens utskottsledamöter hafva i en reservation afstyrkt densamma. Den innehåller anslag till en generalintendent, en öfverfältintendent, 5 fältintendenter och 5 skrifvare. Redan vid förra riksdagen tog jag mig friheten påpeka att denna organisation måtte hafva sammanhang med den blifvande trängens åsyftade organisation. Talet fem är genomgående; fem intendenter och skrifvare och fem trängbataljoner. Således måste man anse denna fråga sammanhänga med frågan om trängen, som först längre fram förekommer; men då sammanhanget mellan trängens och intendenturens organisation ännu icke är utredt, ser jag mig nödsakad att för min del yrka afslag på denna punkt och bifall till reservationen.

Friherre von Kræmer: Den förste talaren i ordningen gjorde icke något annat yrkande än om bifall till den föreliggande punkten i Stats-Utskottets betänkande. Jag skulle således icke behöfva yttra något angående hans anförande, om det icke hade berört en fråga på sidan om förslaget, nemligen önskvärldheten och tänkvärldheten af att öka regementsintendenternas aflöning i anseende till deras viktiga och makt-påliggande göromål. Jag behöfver icke yttra något om denna fråga nu, ty talaren erkände, att frågan derom icke nu föreligger, och att talandet derom således icke nu kunde leda till någon påföljd. Men då jag har ordet, ber jag att få påpeka en sak, som kanske annars icke för alla Kammarens ledamöter är fullt klar. Hvarföre hafva icke Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet vid denna punkt, såsom vid de flesta andra, kunnat hålla sig strängt till Kongl. Maj:ts proposition? Den nu förevarande saken angår först och främst generalintendenten och öfverfältintendenten. Angående dem har

*Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.*
(Forts.)

Kongl. Maj:t föreslagit en förbättring i löneinkomster, som visserligen i anseende till deras viktiga göromål kunde anses vara i högsta grad önskelig. Emellertid finnas dessa embetsmän redan, och staten eger till sitt förfogande deras nit och skicklighet. Första Kammarens ledamöter i Utskottet ansågo derföre, att för tillfället vore klokast att låta dervid bero och ej hålla på förbättringen i deras villkor liksom ej heller på dessas öfverflyttande på Generalitetets stat. Hvad deremot de föreslagna 5 fältintendenterna angår, finnas de *icke* och äro absolut behöfliga. Derför hafva också Första Kammarens ledamöter förenat sig om samma tanke, som redan förra året af en del reservanter uttrycktes, nemligen att man för att vinna åtminstone det allra nödvändigaste icke borde begära allt, och tilllämpat denna tanke på den föreslagna intendentur-personalen. I enlighet med Första Kammarledamöternas åsigt, som här händelsevis blef Utskottets beslut, tillstyrkes nu derföre i denna punkt blott den del af Kongl. Maj:ts förslag, som afser de 5 fältintendenterna och deras uppförande på generalitetets stat. Derigenom kommer visserligen en del af intendenturen att stå på arméförvaltningens och en del på generalitetets stat. Kongl. Maj:ts förslag är konsekventare, men det väsentliga är att få en personal. Dessutom hafva Första Kammarens utskottsledamöter i år liksom reservanterna i fjor icke funnit nödigt att anställa skrifbiträden, utan ansett att dermed kunde dröja, till dess det visat sig nödvändigt.

Jag ber slutligen att jag får påpeka den allmänna betydelsen af den föreslagna intendenturen för krigföringen. Efter mitt förmenande kan den sammanfattas i ganska få ord. Förr i världen hade vi regementen och corpser, men icke någon generalstab, som sammanhöll och ledde det hela. Det hafva vi fått sedan 1873. Vi hafva nu äfven en intendentur och förvaltning vid de särskilda regementena, men icke någon generalförvaltning som sammanhåller det hela. Den föreslagna Intendenturen skulle blifva en sådan, hela fältförvaltningen sammanhållande myndighet; den skulle blifva en *Underhållets Generalstab*.

Den andre ärade talaren på Kronobergsbänken mobiliserade redan i denna första punkt hela sin stora anfallskolonn mot fjerde hufvudtiteln. Jag tillåter mig icke att nu följa honom i alla de frågor som han derföre framdrog, emedan det ovillkorligen skulle nödga mig att återkomma till samma saker vid en del följande punkter, men några af hans yttranden, som ha en mer allmännelig karakter, och angå frågor, som icke torde återkomma, må det tillåtas mig att upptaga. Han yttrade, att då Kongl. Maj:t begärt en förhöjning af 2,085,000 kr. på fjerde hufvudtiteln, så hade Kongl. Maj:t framställt en fråga, på hvilken Andra Kammarens majoritet afgifvit ett svar, hvilket, såsom han yttrar sig, står i samma kasus som frågan. Jag vet ej, i hvilken kasus frågan eller Kongl. Maj:ts framställning till Riksdagen skall anses stå. Man skulle kunna kalla det en interrogativ kasus, ty Kongl. Maj:t har nu efter mitt förmenande icke

någon annan råd, än att försöka med särskilda förslag i hvarje fall, för att fråga Riksdagen, hvad den då ändtligen egentligen vill? Deremot i hvad kasus Andra Kammarens majoritets svar står, derom hyser jag icke något tvifvel. Det står i accusativus, anklagandets kasus. Det genomgås af en ständigt upprepad förebråelse för att ej ett organisationsförslag, omfattande landtförsvaret i dess helhet, framlagts. Männe Andra Kammarens svar någonsin skall komma att blifva affattadt i dativus, gifvandets kasus? Jag hyser för min del ej stora förhoppningar derom. Mig synes annars, att den ärade talaren borde instämma i min önskan om bifall till de delvisa förbättringar, Kongl. Maj:t i år föreslagit, då han sjelf sagt i fortsättningen af sitt föredrag, att vi böra »underhålla det vi hafva». Till att underhålla, det man har, hör äfven ovilkorligen att göra sådana nödvändiga smärre tillökningar, som alldeles icke kunna undvaras, och utan hvilka just det vi hafva verkligt till slut blir ohållbart, men det är nog detta man Machiavellistiskt vill.

Vidare sade den ärade talaren, att äfven om Riksdagen skulle afslå Kongl. Maj:ts förslag å fjerde hufvudtiteln, saknar Kongl. Maj:t icke medel att verkställa en stor del af de framlagda förslagen, och han anförde de summor, till hvilka besparingar och reservationer gå. Han anvisade Kongl. Maj:t till att verkställa de nya organisationerna med dessa medel. Jag vet icke, hvilka stipulationer i afseende på rätten att använda besparingar som i anledning af en vid denna riksdag väckt motion kunna komma att meddelas; men efter den häfd, som hittills varit den rådande, har Kongl. Maj:t rätt att använda dem till i hufvudtiteln nämnda ändamål, eller deraf ovilkorligen härflytande behof. Men att deremot uppställa *nya* corpser och genomföra *nya* organisationer med tillhjälp af dessa besparingar tror jag alldeles ligger utanför Kongl. Maj:ts befogenhet, och skulle säkert, om Kongl. Maj:t så gjorde, framkalla bittert klander just från det håll, der denna åsigt nu blifvit framkastad. Allra minst torde det kunna komma i fråga att på sådant sätt använda reservationerna, ty de äro uttryckligen anvisade till särskilda ändamål. Angående de särskilda förslagen på denna hufvudtitel komma vi i tillfälle att i mån af betänkandets föredragning utförligare utbyta tankar, hvarför jag nu icke längre vill uppehålla tiden, utan förenar mig med den första ärade talarens slutliga mening, eller yrkande om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Statsrådet Ryding: Af den andre talaren i ordningen framställes vissa frågor rörande landtförsvarets ordnande, hvilka han påstod borde nödvändigt besvaras, för att skingra tvifvelsmålen hos dem i Kammarerna, som ännu kunde hysa någon tvekan öfver hvart Regeringen syftade. Han säger vidare att hufvudtitelns slutsumma utvisar, att en förhöjning nu blifvit begärd af 2,085,000 kronor. Detta senare är visserligen sant, men jag tror att ingen, som läst igenom fjerde hufvudtiteln, skall kunna säga, att anslagen för för-

Anslag till af-
löning af fält-
intendenten.
(Forts.)

Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.
(Forts.)

svaret blifvit stegrade med denna summa. Om man flyttar öfver en utgift från en person till en annan, icke stegras utgifterna härigenom. I dessa 2,085,000 kronor ingå nemligen lindringarne för rust- och rotehållarne med en summa af 1,459,000 kronor. Subtraheras dessa från 2,085,000, återstår ett belopp af 626,000 kronor, som utgör den verkliga förhöjningen på denna hufvudtitel. Men i dessa 626,000 kronor ingå äfven åtskilliga byggnader, hvilka väl fortfarande förblifva statens egendom, äfven om de användas för militära ändamål, och dessa byggnaders kostnad i budgeten uppgår till 240,000 kronor. Således återstår af dessa 2,085,000 kronor endast 386,000 kronor såsom årlig förhöjning, på samma gång det af den Kongl. propositionen visas, att regeringen har sökt på andra håll vinna besparingar, hvilka icke kunna mankeras, om det angifna värfnings- och permitteringssystemet sättes i gång, och hvilka besparingar då komma att uppgå till 530,000 à 580,000 kronor. Under sådana omständigheter väntade jag mig icke, att någon skulle påstå att budgeten *stiger* för mycket.

Talaren har vidare framställt den frågan hvad regeringen egentligen åsyftar med afseende på vårt försvar. Jag hade icke väntat mig denna fråga och allra minst af en f. d. militär, som borde förstå hvad han läser, och af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition sid. 4 och 5 borde förstått hvad regeringen vill. Att vid denna riksdag gå längre, i afseende på nyorganisationer, har regeringen icke ansett lämpligt, och hvarföre regeringen just har framlagt dessa förslag, är lätt att inse. Ingen Riksdag har nemligen ännu nekat behovet af anslag till försvaret, man har tvärt om uttalat sin benägenhet för stärkandet af försvaret, men man har haft svårt att enas om medlet eller sättet. Vid det, som nu föreslås, kunna alla partier mötas på neutral mark, ty ingen af dessa har väl någonsin nekat att den värfvade armén bör finnas qvar för specialvapnen, och det är just dessa, som de nu föreslagna förbättringarne afse. Men utom dessa återstår ännu åtskilligt att förbättra, ehuru det för närvarande icke blifvit af Kongl. Maj:t ifrågasatt. Dit hör t. ex. vid fortifikationstrupperna uppsättande af en särskild jernvägsafdelning, och hvad trängen angår, ett tillräckligt antal träng- och sjukvårdstrupper samt slutligen en fullständigare utbildning af det så viktiga indelta kavalleriet. Hvad detta beträffar, skulle, enligt gjorda beräkningar, det kunna gå för sig utan några ökade kostnader. För närvarande kostar vårt indelta kavalleri för mycket i förhållande till de endast 20 dagars öfning, som årligen återkomma. Verkställd utredning visar, att, om jag tager vakansafgiften till mått för bedömning af hvad kavalleriet kostar, samt afräknar befällets och underbefällets afföning, som ju är densamma i hvilket system som helst, en kavalleribataljons öfningar under det nuvarande systemet kostar i rundt tal 240,000 kronor. För detta får man endast omkring 22,000 öfningsdagar med en ungefärlig medelkostnad pr dag af något mer än 10 kronor 50 öre. Om jag deremot, enligt de

grunder, som ingingo i 1883 års härordningsförslag, låter kavalleristen genomgå en tvåårig rekrytskola, derefter gifver honom 30 dagars öfning årligen och låter honom tjenstgöra i 10 år, då skall kostnaden för bataljonen blifva endast 225,000 kronor, med omkring 60,000 öfningsdagar och hvarje öfningsdag belöpande sig till 3 kronor 77 öre. Det är med stöd af dessa siffror, som regeringen har tänkt sig att man skulle kunna taga nästa steg genom att förbättra det kavalleri, som finnes. Men möta hinder att få förändringen genomförd vid det kavalleri, som har ryttaretorp sig anvisadt, så återstår dock alltid det Skånska, der af 1,740 effektive ryttare endast ett fåtal — enligt lemnad uppgift 29 stycken — bebor eller brukar torp.

Det har äfven blifvit yttradt, att det är bättre att bibehålla hvad vi hafva än lappa på det gamla. Det tyckes, som om detta eviga »på stället marsch» vore mångas käraste sysselsättning, men regeringen vill icke slå in på en sådan väg. Då brister i försvaret erkännas vara rådande, måste regeringen försöka att få dem afhjelpa genom att anmäla dem för representationen. Har regeringen gjort detta, och vill representationen sedan icke gifva den hjälp, som erfordras, då är ansvaret vältradt från Regeringen på representationen. (Flere af Kammarens ledamöter tillkännagåfvo härvid sitt bifall.)

Hvad nu intendenturen angår, så förekommer visserligen kort, men dock tydligt framställt på sidan 9 i den Kongl. statsverkspropositionen de skäl, som tala för denna organisations genomförande. Stats-Utskottet har välment gjort afprutning på hvad Kongl. Maj:t har begärt, och jag säger i afseende härpå detsamma som förra året, nemligen att om regeringen anmält behovet i sin helhet, men Riksdagen endast finner skäl att bevilja en del, Regeringen sedermera, om så skulle behövas, är oförhindrad förklara, att det beviljade är för ändamålet i sin helhet otillräckligt, och att Riksdagen måste fylla hvad som fattas. Detta hindrar likväl icke, att regeringen nu skall tacksamt taga emot hvad Riksdagen vill gifva.

Friherre Lejonhufvud: Hvad jag tänkte säga, är redan anfördt af Friherre von Kræmer, så att dertill är föga att tillägga; men jag begärde ordet, då Herr Mankell påstod, att Kongl. Maj:t i besparingarna å reservationsanslagen har så stora tillgångar, att i och för förevarande ändamål intet särskildt anslag vore af nöden. Härvid är dock att märka, att dessa besparingar hafva sina bestämda ändamål och således icke kunna för ifrågavarande fall användas. Medan jag har ordet, skulle jag med afseende på dessa siffror rörande de stora besparingarna och reservationerna vilja uttala den önskan att se hans uppgifter i tryck, sedan protokollet blifvit justerat, för att jemföra dem med andra uppgifter som af mig kunna anskaffas. Jag tviflar icke på, att de äro tagna ur statsrevisorernas berättelser; men då man vill prunka med stora

*Anslag till af-
löning af fält-
intendenter.*

(Forts.)

Anslag till af-
löning af fält-
intendenten.

siffror, måste man läsa dem rätt för att förstå dem; och ser man närmare efter huru det förhåller sig, skall man finna att de i sjelfva verket icke äro så stora som de se ut.

(Forts.)

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Friherre Klinekowström: Jag kan i denna punkt fatta mig helt kort. I den motion, som jag afgaf efter remissen af den Kongl. statsverkspropositionen, har jag mot denna punkt anmärkt, att jag för närvarande anser alla hithörande nya anslag, som begäras, vara obehöfliga. Redan år 1878 hade Riksdagen bekostat en reorganisation af arméns intendentur-personal. Riksdagen har dessutom icke obetydligt påkostat anslag för dithörande tjänstemäns resor i främmande länder för att se, huru det der tillgår i deras yrke. Men hvad som för mig har varit hufvudanledningen att icke bevilja detta anslag är den omständigheten, att det utgör en del af det förslag till landtförsvarets reorganisation, som Kongl. Maj:t vid 1883 års riksdag framlade, men som af Riksdagen då blef underkändt. Att ännu längre hålla på ett dylikt förslag och vilja styckevis och i detalj genomföra åtskilliga af dess bestämmelser, det anser jag vara af regeringen mycket oklokt handladt, och jag tror säkerligen, att Riksdagens flertal icke i princip skall godkänna dylika organisationer.

Herr Departementschefen har nyss ordat om den sannolika besparing af en half million kronor om året, som skulle uppstå genom de förändrade rekryterings- och tjänsteförhållanden, som han till det statsrådsprotokoll, som åtföljer statsverkspropositionen, inför Kongl. Maj:t har framställt. Ja, mine Herrar, de *utgifter*, som han der uppgifver, skulle blifva sannolika följden af detta förslag, och som jag vill minnas uppgå till omkring 211,000 kronor om året, tror jag nog äro faktiska, men *besparingen* af en half million, som han der låter framskynta, tror jag verkligen är ett luftsloft, och erfarenheten har bittert visat, att motsatsen blir verklighet, om dessa förslag skulle vinna Riksdagens bifall. Men det är ännu för tidigt, att tala om dessa förslag nu, ty de tillhöra punkten 31 b), till hvilken vi framdeles komma. På grund af hvad jag nu i korthet anfört, yrkar jag afslag på förevarande punkt och bifall till reservanternas förslag.

Herr Mankell: Det gläder mig, att jag genom mitt yttrande lyckats uppkalla Herr Krigsministern, för att möjligen derigenom bereda Kammaran tillfälle att få några förklaringar rörande hvad regeringen egentligen åsyftar i afseende på landtförsvarets utveckling. Men jag får upprigtigt bekänna, att jag af hans förklaring icke blifvit mycket klokare, än jag förut var. Det är möjligt, att det är ett fel i min förmåga att uppfatta, men jag tror, att det fins flera än jag, som i förevarande fall dela denna svaghet.

Man har fått veta detsamma, och icke ett iota mer, än hvad

som stått i statsregleringspropositionen, hvilken af Herr Krigsministern åberopats, nemligen att han önskar sätta en del af de garnisonerade trupperna på samma fot, som uti 1883 års förslag var afsedt med hela stammen. Likaledes har man fått veta, att möjligen i framtiden samma organisation blir genomförd i afseende på indelta kavalleriet, men ingenting vidare. Då uppstår den frågan: är här meningen att hafva en blandad sammansättning af stammen, som då till ena hälften skulle bestå af indelta, roterade trupper, och till andra hälften af sådana, som nu äro bragta på tal? Det kan väl icke vara meningen, att vår arméorganisation skall afslutas med detta anlopp, utan att utvecklingen skall fortgå åt det ena och andra hållet, vare sig att indelningsverket bibehålles eller 1883 års förslag genomföres. Men derom har jag icke fått någon närmare upplysning. Den återstår således att inhemta; och jag tror, att, såsom jag nyss nämnde, det är särdeles viktigt, att man erhåller denna upplysning för att ur den derigenom vunna synpunkten kunna bedöma de förevarande nya anslagsfordringarne.

*Anslag till af-
löning af fält-
intendentier.*

(Forts.)

För öfrigt ber jag att ännu en gång få betona, hvad jag vid remissdebatten yttrade, nemligen att jag icke är en motståndare till Herr Krigsministerns planer, men att jag blott vill veta, i hvilken utsträckning de skola tillämpas, emedan sådant både för denna Kammar och hela representationen är nödvändigt att känna, enär man eljest går likasom med förbundna ögon, utan att veta, hvar man i framtiden skall taga vägen. Man vet icke, om äfven indelta infanteriet blir ordnad på det lämpliga sätt, som Herr Krigsministern har behagat framställa i afseende på kavalleriet. Man vet icke, om 1883 års förslag i hela dess utsträckning och med alla dess tillhörigheter skall genomföras eller blott en del deraf. Man vet, med ett ord, ingenting.

Den derpå följande talaren yttrade tvifvelsmål med afseende på rättigheten i mina uppgifter rörande besparingarnes belopp och påstod att i det hänseendet ingenting funnes tryckt. Med anledning deraf ber jag få hänvisa honom till statsrevisorernas berättelse med åtföljande tabeller. Han skall deraf finna till en början att uppgifterna äro tryckta, och sedermera att de äro riktigt tryckta. Bland dessa siffror finnas visserligen belopp, som äro omföringar; detta har jag sjelf erkänt och framhållit; men äfven om man frånser dessa belopp, tror jag ändock, att den ärade talaren skall finna högst betydliga, verkliga utgifter, uppgående i medeltal ungefär till de summor, jag angaf.

Emellertid skulle det vara särdeles intressant, om han ville göra sig besvär att i framtiden närmare granska dessa uppgifter, då jag är öfvertygad, att han skall komma till samma resultat som jag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och sedan på afslag derå, hvarefter

propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Bifölls.

*Förhöjning af
anslaget till
artilleristaben.*

3 punkten.

Friherre Klinckowström: Äfven med afseende på denna punkt har jag i min motion N:o 9 hemställt, att det begärda anslag för artilleristaben, som här är i fråga, måtte afslås. Det har uppstått delvis därför, att Kongl. Maj:t vidtagit anordningar för ny lokal för artilleristaben med flera åtgärder, som vederbörande föranstaltat, för erhållande af en ny och allt för stor lokal för det högre artilleri-läroverket i Stockholm. Men då Riksdagen i denna fråga aldrig har blifvit hörd, ej heller några medel blifvit för detta ändamål disponerade, utan de hafva tagits af besparingarna, torde det vara i sin ordning, att regeringen sjelf får söka utvägar att anskaffa de nödiga medlen, och då summan icke är större än den nu ifrågasatta, synes det mig, att Kongl. Maj:t mycket väl kan bestrida detta anslag med besparingarne på fjerde hufvudtiteln, hvarför jag yrkar, att med afseende på denna punkt reservanternas hemställan måtte bifallas.

Friherre Leijonhufvud: Jag ber att få påpeka, att detta icke rör artilleri-läroverket utan artilleristaben, som icke är förlagd i artilleri-läroverkets hus. Sedan staben fått en mera omfattande verksamhet än förut och till följd deraf hade för trångt utrymme, förutom det att rummen voro dåliga, samt för öfrigt dessa rum behöfts för ett annat departement i Arméförvaltningen, så har artilleristaben fått flytta in i ena flygeln på artillerigården. Då följaktligen staben är inrymd på två skilda ställen i hufvudstaden, måste naturligtvis behofvet af ved, ljus och vaktmästare m. m. hafva ökat. Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre von Kræmer: Det har städse varit samma tankegång hos dem, som motsatt sig dessa punkter, nemligen att Kongl. Maj:t skulle kunna bestrida dessa utgifter med besparingarna. Jag har redan sagt, att det icke stämmer med de hittills gällande vilkor, som äro fästa vid dessa besparingars användande. Likväl skulle jag gärna vilja taga fasta på denna tankegång, då den af mig förut omnämnda motionen angående Kongl. Maj:ts rätt att disponera besparingarna å hufvudtitlarne förekommer, så att Kongl. Maj:t må i vidsträcktare mån få använda dessa besparingar. Men då jag i nu föreliggande fall anser riktigare, att ett anslag beviljas än att Riksdagen hänvisar till osäkra besparingar, och då för öfrigt med afseende

på det berättigade uti att använda dessa besparingar till dylika ändamål, meningarne kunna vara och nog torde vara delade, får jag på denna grund helt och hållet instämma med den föregående talarens yrkande om bifall till den nu föredragna punkten.

*Förhöjning af
anslaget till
artilleristaben.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt och vidare på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan upprepades och förklarades med öfvervägande ja besvarad.

4—6 punkterna.

Biföllos.

7 punkten.

Lades till handlingarna.

8 punkten.

Biföllo.

9 punkten.

Mom. a).

*Om ersättning
för indelta ka-
valleriet tillhö-
rande störtade
eller skadade
nummerhästar.*

Herr Björnstjerna: Jag har icke begärt ordet för att yttra mig öfver hvad som står i denna punkt utan öfver hvad som icke står der. Det föreslås, att ersättning skall beredas för indelta kavalleriet tillhörande nummerhästar, som under extra kommenderingar störta eller skadas. Som bekant, är det rusthållarens skyldighet att ersätta nummerhäst, *äfven under krig*. Nu kan man fråga, är krig inbegripet under orden »extra kommenderingar»? Vill man göra sig reda för frågan genom att studera statsrådsprotokollet, finner man, att Arméförvaltningen otvifvelaktigt icke inbegripit krig i dessa ord »extra kommenderingar», ty Arméförvaltningen tillstyrker att ersättning må lemnas för nummerhästar, som störta eller skadas »under sådana skolor och öfningar, som på särskild befallning anordnas, eller kavallerikorprals- och volontärskolor, gemensamma fälttjenstövningar, särskilda fältövningar för officerare m. m.».

Då nu krig väl icke är en sådan öfning, som på särskild befallning anordnas, skulle icke heller ersättning lemnas för under krig störtad eller skadad nummerhäst. Herr Chefen för Landtförsvarsdepartementet yttrar till statsrådsprotokollet sidan 21: »Jag anser för min del skäligt, att ersättning från statsverket beredes de rust- och rothållare, hvilkas nummerhästar vid andra tjenstgöringstillfällen än

Om ersättning under de ordinarie öfningarne störta eller så skadas, att de blifva för indelta kavalleriet tillhörande störtrade eller skadade nummerhästar.

(Forts.)

såsom tjenstehästar obrukbara.» Ersättning borde följaktligen utgå äfven för förluster under krig, men på nästa sida yttrar Herr Statsrådet: »Väl tillstyrkande således att ersättningskyldigheten inskränkes till de extra kommenderingarne» etc., hvilket äfven Stats-Utskottet i öfverensstämmelse med den Kongl. propositionen har tillstyrkt. I riksdagens underdåniga skrifvelse af den 11 Maj sistlidet år anhålles, »att Kongl. Maj:t ville låta utreda, under hvilka vilkor ersättning skulle kunna rusthållare beredas för nummerhäst, som under tjenstgöring störtrade eller så skadades, att den för framtiden blefve såsom tjenstehäst obrukbar». Ersättning skulle således utgå äfven under krig. Jag vet icke, huruvida Riksdagen tänkt på möjligheten af något krig. Det är nu så vanligt, att, när vi afgöra frågor om landets försvar, vi icke hafva annat än freden för ögonen, ty eljest skulle icke ett sådant betänkande som detta hafva framkommit. Då ingen af Stats-Utskottets ledamöter synes hafva fäst uppmärksamheten vid denna del af frågan, är jag icke säker på, om Utskottets förslag afser äfven krig eller endast öfningarna under fredstid. Som jag, för min del, finner det vara lämpligt, att rust- och rotehållarne få ersättning för nummerhästar, som störta eller skadas äfven under krig, hade jag tänkt föreslå, att i mom. a) infördes orden: »hästar, som störta eller skadas i fält mot rikets fiender eller under extra kommenderingar.» Men då Utskottet sedermera i mom. b) föreslår, att Riksdagen måtte afåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning huruvida icke ersättning kan beviljas för hästar, som störta under de ordinarie mötena, så är det väl ännu mera skäl att någon utredning sker, huruvida Kongl. Maj:t härmed äfven skulle afse hästar, som störta under krig. Att denna skyldighet att uppsätta häst i krig ännu kvarstår, är ganska påtagligt, såvidt jag kan se. Den s. k. rustnings- och roteringskomitén yttrar sålunda i sitt underdåniga betänkande af d. 27 Maj 1868, »rusthållarnes skyldigheter innefattas till det hufvudsakliga i Kongl. Reglementet den 5 Januari 1684 och Kongl. Förklaringen den 7 April 1685. Allt hvad som erfordrades för att ryttaren, i krig som fred, städse skulle vara fullt utrustad till Rikets tjenst, borde rusthållaren anskaffa, bekosta och underhålla.» Sedermera hafva, såsom bekant, vid bevaringsinrättningens antagande år 1812 rust- och rotehållarne befriats från rekrytering under krig och derefter hafva rusthållarne fått flera andra friheter. De hafva bland annat blifvit befriade från den ganska tryckande tungan att underhålla sin karl och häst under alla möten, mönstringar och marscher, och nu senast hafva de blifvit befriade från skyldigheten att underhålla mundering för häst och karl samt bevärning. Såvidt jag kunnat finna — och jag har sysselsatt mig ganska mycket just med frågor rörande rustningsbesväret — hafva rusthållarne deremot aldrig befriats från remonteringen under krig, som alltid utgjort en af de tyngsta bördorna. Rekryteringen och remonteringen i krigstid utgjorde som

man väl kan förstå den allra största tungan för rusthållarne, och, då de nu blifvit befriade från rekryteringen under krig, skulle jag gerna se att de äfven blefve fritagna från remonteringen under krig. Då de fått alla dessa mycket väsentliga lindringar, vore det påstående så mycket mer obilligt, som man så ofta får höra, att indelningsverkets börda ökats, ty denna är ju för närvarande påtagligen ett rent lappri mot hvad den var under den tid, då vi förde ständiga krig och rust- och rotehållarne måste uppsätta nya regementen gång på gång. Såsom bevis på hvilken börda rustningen förr utgjorde återopade jag förlidet år de klagomål rusthållarne vid Uplandskompanierna af Lif-Regementet till häst år 1722 anförde. Deri yttras bland annat: att under de framflutna 21 svåra och blodiga krigsåren hade de fleste rusthållare mot mycket dryg lega måst anskaffa 6 till 8 ordinarie ryttare för ett rusthåll, förutom tre och femmningar, hvilkas munderingar föga mindre kostat, samt socknesoldater som blifvit uttagne och skrifne vid rustningsstammarne, de knektar, båtsmän och socknesoldater oberäknade, som af rustningsregementen blifvit legde. — Efter slaget vid Pultava der hela regementet blef borta, blefvo de, lika med andra rust- och rotehållare, ålagda att uppsätta regementet fullständigt inom tre månader. Det var med dessa regementen som Stenbock året derpå marscherade mot danskarne och vann slaget vid Helsingborg. Man föreställer sig ofta att dessa Stenbocks s. k. »getapojkar», voro sammanrafsade hopar eller frivillige, men de voro inga andra än den indelta arméns nyuppsatta regementen som väl icke hunnit få sina uniformer så väl i ordning eller blifva fullt exercerade, men de utgjorde därför icke mindre den indelta armén.

På det att närmare måtte utredas huruvida meningen verkligen nu är den, att rusthållarne, på grund af denna punkt, skola befrias från denna börda, så får jag yrka återremiss. Jag kan nemligen icke finna lämpligt hvarken att ovisshet skall råda om hvad beslutet innefattar, eller att befrielsen från ett åliggande, som förr utgjort en af de tyngsta bördor för rusthållarne, nu skulle snygas in, så att säga, genom en bakport. Jag föreställer mig nemligen att de, på grund af uttrycket »extra kommenderingar» skulle blifva befriade derifrån, men, jag anser mindre lämpligt att lättnaden på detta sätt ävägbringas, samt att landet och i främsta rummet rusthållarne, böra få veta att de derigenom erhålla en högst väsentlig lindring.

Friherre Leijonhufvud: Det kan nog ega sin rigtighet, att Stats-Utskottet icke talat om eller ens tänkt på krig vid denna punkt, ty det är ofta förhållandet vid behandlingen af militära ämnen att man glömmet kriget. Detta fel har gått så långt att det händer till och med oss militärer. Huruvida nu genom detta i punkten a) gjorda medgifvande dörren blifvit öppnad för rusthållarnes befriande från ersättande af under krig störtade hästar, lärer väl bero på att krig är en »extra kommendering» för en armé. Snarare

Om ersättning för indelta kavalleriet tillhörande störtade eller skadade nummerhästar.

(Forts.)

Om ersättning synes mig krigskommendering falla under punkten b), som innehåller för indelta kavalleriet tillhörande störtdade eller skadade nummerhästar.

(Forts.)

synes mig krigskommendering falla under punkten b), som innehåller förslag till en skrifvelse till Kongl. Maj:t och är Stats-Utskottets egen uppfinning, tillkommen på dess eget initiativ. Vi hyste mycken betänklighet om vi vore berättigade att komma fram med ett sådant förslag utan vidare utredning, då ingen framställning var gjord af Kongl. Maj:t och icke heller någon motionär gifvit direkt anledning dertill. Vi kunde föreslå denna skrifvelse, men icke mer, hvilket gjorde, att vi för närvarande icke kunde komma närmare än vi här gjort, öfverlemnande sakens närmare öfvertänkande och utredning åt regeringen. Jag vill vidare framhålla, att det finnes en annan motion, väckt i Andra Kammaren af herr Dahn, angående statens öfvertagande af indelta kavalleriets hästar och i sammanhang dermed åtskilliga andra lindringar i indelningsverket, och jag anser att det kan vara på sin plats att, vid behandlingen af denna motion, upptaga Herr Björnstjernas förslag till den granskning som kan behövas. Jag är icke beredd att för närvarande närmare ingå på denna fråga, men hoppas få sätta mig in deri under Riksdagen. Jag har här emellertid velat uttala att jag, vid sådant förhållande, icke finner det lämpligt att nu ingå i pröfning af mer än, som finnes i punkten intaget, och anhåller jag om bifall till punkten a).

Friherre von Kræmer: Det af Herr Björnstjerna framställda förslag kan jag från min synpunkt icke finna annat än mycket tänkvärdt, men jag tror dock, att det vid detta tillfälle vore att skjuta öfver målet att försaka en mindre fördel för något, som antagligen icke utan vidare förberedelser kunde vinnas. Dessutom tror jag att, om den ärade talarens mening med sitt yrkande om återremiss blott är att få en utredning af frågan, och Kammaren sedermera skulle komma att bifalla momentet b), så ligger det i den utredning, hvarom der anhölles, äfven en begäran, att det måtte utredas om möjligtvis den stora förändring borde vidtagas, att rusthållarne befriades från att hålla hästar under krig.

Det finnes dock icke samma anledning att borttaga remonteringskyldigheten, som det fans att borttaga rekryteringskyldigheten. Den senares borttagande låg mycket nära till hands och den borttogs i sammanhang med att beväringssinrättningen infördes. Någon »beväringssinrättning för hästar» infördes deremot icke, och därför finnes heller icke samma anledning att borttaga den rusthållarne fortfarande åliggande skyldighet att inom sex veckor uppsätta ny nummerhäst i stället för i krig omkommen. Jag finner dock, som sagdt, Herr Björnstjernas förslag ofantligt tänkvärdt, men anser det icke stå i sammanhang med förevarande mom. a), utan snarare med mom. b). Jag vill vidare påpeka, att det här är fråga om ett anslag för år 1886, och jag vågar hoppas att vi ej så snart skola få krig. I alla händelser skulle det ifrågasatta anslaget, om det afsetts äfven för krig, hafva tilltagits i högst betydligt större dimensioner än här är i fråga. Skulle nu en utredning

begäras om huruvida rusthållarne skulle befrias från skyldigheten att hålla hästar i krig, så vore det att förlora hvad man för tillfället kan vinna för att uppställa en för vidt gående fråga, som antagligen icke nu kan leda till något resultat. Ur denna synpunkt får jag yrka bifall till det föredragna momentet a).

Om ersättning för indelta kavalleriet tillhörande störtade eller skadade nummerhästar.

(Forts.)

Herr von Baumgarten: Utan att vilja ingå på en historik öfver kavalleriets uppkomst under Magnus Ladulås tid eller skildra huru det under Karl Knutsson 4,000 man starkt marscherade ned till Skåne, vill jag blott, beträffande den nu föredragna punkten, nämna att, då den ärade talaren på stockholmsbänken derå yrkat återremiss, jag för min del icke tror, att något dermed kan vinnas. I både Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag äro såväl arméns som rusthållarnes intressen på det noggrannaste tillgodosedda. Genom en återremiss vunnas ingen fördel, då möjligen derigenom ännu större lindringar, än här ifrågakomma, skulle blifva ifrågasatta. Arméns intressen äro i propositionen fullt bevakade, ty, om vidare lindringar medgäfves, skulle hästarnes utfodring på rusthållen blifva mindre tillfredsställande. Då det i punkten b) står: »då hästen på vederbörande befäls ordres är från rusthållet bortkommenderad», förstås ju dermed äfven att hästen är bortkommenderad i krigstid. Antages punkten b) af denna Kammare och sedan äfven af Andra Kammaren, har man vunnit hvad man önskar i detta fall. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag i punkten a).

Herr Björnstjerna: Som punkten b) icke var föredragen, har jag deröfver icke yttrat mig, men i likhet med den siste ärade talaren är jag sinnad att yrka afslag å densamma. Jag anser nemligen Kongl. Maj:ts förslag i denna del ganska välbetänkt, och att det kan vara skäl, att rusthållarne under de ordinarie mötena icke erhålla ersättning för skadade nummerhästar, på den grund, som de militära myndigheterna anført, nemligen att i så fall rusthållarne, åtminstone en och annan af dem, icke skulle vara så måne att sätta sina hästar i fullt stånd till mötena, utan tänka, »störtar hästen, så kan det göra detsamma; jag får då ersättning». Detta vore sålunda ur militärisk synpunkt olämpligt. Skulle genom bifall till punkten a), ersättning beviljas för hästar, som under extra kommenderingar störta eller skadas, befarar jag att man blifver mycket tveksam, huruvida verkligen hästar i krig skola ersättas af kronan eller rusthållarne. Det vore därför skäl att erhålla en utredning af frågan, när detta kan ske genom en återremiss till Stats-Utskottet, som då kan redigera om punkten, efter att hafva närmare undersökt, huruvida icke mitt påstående, att rusthållarne ännu i dag äro skyldige att i krig ersätta sina hästar, är fullt berättigadt. En omredigering kan bättre ske i Stats-Utskottet än här på stående fot, och jag vågar därför fortfarande yrka återremiss af denna punkt.

Om ersättning för indelta kavalleriet tillhörande störtråder eller skadade nummer. Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och sedan derpå att momentet skulle till Utskottet återförvisas, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades, och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

(Forts.)

Mom. b).

Herr Björnstjerna: Jag yrkar afslag på denna punkt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Hr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

10 punkten.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps' vapenöfningar.

Herr Abelin: Ehuru jag är förvissad, att denna Kammare kommer att afslå Utskottets framställning i denna punkt, kan jag icke underlåta att mot densamma nedlägga min protest. Jag hyser nemligen den uppfattning, att Riksdagen icke eger befogenhet att ensidigt bestämma öfver de ordinarie anslagen eller sådana anslag, som äro afsedda för viktiga statsändamål, och jag skulle, äfven om jag icke hade andra skäl, redan i denna omständighet se en tillräcklig anledning att motsätta mig den af Utskottet ifrågasatta nedsättningen i indelta arméns vapenöfnings-anslag, men nu vågar jag äfven hysa en olika tanke med Utskottet i afseende å vigten af de öfningar, de så kallade regementsmötena, som genom anslaget nedsättning skulle ifrågakomma att indragas, och jag har deruti en ytterligare anledning till det yrkande på afslag, som jag kommer att framställa. Motionären, på hvars auktoritet Utskottet synes hafva hufvudsakligast grundat sin framställning, tyckes anse, att allt är väl bestämdt, blott manskapet erhåller en fullständig rekrytutbildning och han framhåller såsom bestämdt obehöfligt att årligen återkommande regementsmöten för det äldre manskapet, det är i vanlig mening allt det manskap som slutat sina skolor, ega rum. Men nu förhåller det sig så, att dessa möten äro tillämpningsskolor för dem, som undervisats i rekryt-skolor och öfriga skolor, och att, vid det förhållande att personalen årligen undergår förändringar genom afsked och rekrytering, dessa möten icke kunna inställas utan att de för manskapet afsedda utbildningskurser, hvilka äro inskränkta till ett minimum af hvad som behöfves skulle i betänklig grad rubbas eller åsidosättas, hvilket

åter skulle i sin mån verka menligt på arméns tjenstbarhet i allmänhet. Härmed är dock icke nog. Då kriget af sina utöfvare fordrar vissa färdigheter, — såsom bland andra rid- och skjutfärdighet — hvilka icke kunna utan årligen återkommande öfningar underhållas eller utvecklas, och då det vidare är af nöden, att stammanskapet, såvidt det skall uppfylla sin bestämmelse att vara ledare för det ofullständigt öfvade beväringmanskapet, årligen i minnet uppfriskar och praktiskt utöfvar en del redan förvärfvade kunskaper och färdigheter, och derjemte gör sig förtroget med nya rön och bestämmelser, och då för öfrigt, hvilket icke är det minst viktiga, detta sammankommande årligen under fanorna är det bästa medlet att skapa och betrygga den ömsesidiga aktningen och förtroendet mellan befäl och trupp, och derpå grunda den allt sammanhållande disciplinens makt, så inses lätt att dessa möten äro af största vikt icke blott för manskapets utbildning, utan äfven för upprätthållandet af den goda andan inom armén. Jag vill härmed likväl icke hafva sagt, att icke förhållanden kunna gifvas, då dessa möten kunna och äfven böra inställas, men några sådana föreligga icke nu hvarken på det ekonomiska eller andra områden. Men vore det än så, att besparingar i anslaget ansåges böra göras, kan jag dock icke medgifva, att Riksdagen eger befogenhet att deröfver ensidigt bestämma, och allra minst kan jag medgifva, att Riksdagen skulle vara den, som satte sig till doms öfver och bestämde, *hvilka* delar af öfningarne, som för året borde inställas, ty detta tillkommer och måste enligt sakens natur tillkomma Konungen allena. Jag anhåller om afslag å Utskottets förslag i denna punkt.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.

(Forts.)

Häruti instämde Friherre af Ugglas.

Friherre Leijonhufvud: De motiv, som här af Utskottet framstälts, lära, enligt hvad jag antager, för flertalet af Herrarne befinnas alldeles underhaltiga. Utskottet säger, att yrkandet om nedläggning af ifrågavarande anslag »under nuvarande förhållanden torde vara förtjent af uppmärksamhet, helst som, på sätt motionären anført, det icke kan vara af en nytta, som motsvarar kostnaden, att årligen öfva de af indelta arméns manskap, som under en följd af år deltagit i samma öfningar» och att »framstående fackmän åtskilliga gånger offentligen erkänt det föga gagn i militäriskt hänseende, som kan vinnas med den äldre soldatens årliga öfningar». De framstående fackmännen äro icke här nämnda, men nog strider detta uttalande mot hvad Rikets Ständer vid föregående tillfällen förklarar. Vid 1858 års riksdag framlade Kongl. Maj:t förslag till ökade vapenöfningar. I den då afgifna statsverkspropositionen yttrade dåvarande Departementschefen, att han ansåge det nödigt att öfningsläger hålles, helst hvart tredje år, så att af hela svenska armén hvarje afdelning kunde inom 5, högst 6 år deltaga i en större truppsammandragning, och i Rikets Ständers i anledning häraf aflättna underdåniga skrifvelse

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.
(Forts.)

yttras följande: »Rikets Ständer, som tagit i noggrannt öfvervägande hvad Departementschefens betänkande i detta viktiga och makt-påliggande ämne innehåller, dela de åsigter, som deruti äro uttalade. Det måste nemligen erkännas, såsom en riktig grundsats att, då en armé är behöflig och finnes, utvägar jemväl böra beredas för densamma vidmakthållande i tjenstbart skick, i hvilket afseende det är oundgängligen nödigt att armén erhåller en tillräcklig öfning, lämpad efter tidens fordringar och krigskonstens utveckling.» Nu lär väl ingen tro att tidens fordringar eller krigskonstens utveckling äro mindre nu än 1858. Det yttras vidare: »Den öfningstid, som i sednare tider kunnat den indelta armén bestå har onekligen varit allt för kort för att uppfylla det afsedda ändamålet att göra armén stridbar och deraf bilda en pålitlig stam för beväringmanskapet, och det är naturligt att öfningen blifvit allt mera bristfällig i samma mån, som öfningstiden till följd af stegrade underhållskostnader måst inskränkas. Rikets Ständer hafva derföre ansett det vara af högsta vikt att, genom ökad anslag, tillfälle beredes att ordna arméns vapenöfningar på ett sätt, som kan göra denna armé till eu verklig och öfivad stam. I detta afseende hafva Rikets Ständer dessutom tagit i betraktande att, när den rust- och rotehållaren af ålder åliggande skyldigheten att under mötena underhålla den indelta ryttaren eller soldaten, vid 1840—1841 års riksdag helt och hållet öfvertogs af kronan, samt ett bestämdt anslag för indelta arméns vapenöfningar å Fjerde Hufvudtiteln uppfördes, *staten derigenom jemväl iklädde sig förbindelsen att gifva armén den öfning, som erfordras.*»

»För att ändamålsenligt ordna vapenöfningarna, anse Rikets Ständer, lika med Departementschefen, rättast vara att lägga tiden till grund för bestämmandet af dessa öfningar, i stället att, såsom hittills skett, låta dem vara beroende af ett visst anslag; och de nu föreslagna öfningstiderna synas Rikets Ständer icke vara längre än behovet oundgängligen kräfver.» Ser man då efter hvilka dessa öfningstider voro, finner man att de i det närmaste voro desamma som för närvarande, nemligen vid infanteriets rekrytmöte 42 dagar, befälsmöte 10 dagar och regementsmöte 20 dagar. Numera är rekrytmötet något ökad, regementsmötet är detsamma, 20 dagar in- och utryckningsdagarne oberäknade, och befälsmötet är 16 å 17 dagar. Vid kavalleriet var tiden för exercissquadron 90 dagar, befälsmöte 10 dagar, squadronsmöte till fot 6 dagar och regementsmöte 20 dagar. För närvarande är tiden för dessa vapenöfningar 100 dagar för exercissquadron, 17 för befäls- och squadronsmöte till fots och 20 dagar regementsmöte — allt in- och utryckningsdagarne oberäknade. Vi finna således att icke någon egentlig ökning egt rum sedan den tiden.

Hvad kostnaderna beträffar, så finna vi att dessa 1872 uppgingo till jemt en million, 1873 ökades det med 200,000 till årliga fältöfningar, 1875 med 70,000 till förbättring af manskapets utspisning,

1878 med 49,800 för att lemna de indelta underofficerarne portion under vapenöfningarne, samt 1879 genom en öfverföring från annat anslag med 2,500, hvarigenom det uppnådde de 1,322,300 kronor som utgör anslaget nuvarande belopp. Dessutom beviljades: i extra anslag för 1878 388,000 kronor och för 1879 samma summa till större fältöfningar. Något särskildt anslag till detta ändamål har ej derefter utgått. I sjelfva verket hafva kostnaderna under dessa 13 år icke vuxit. Det har visserligen något ökats, men detta har berott på de dyrare tiderna och ej på utsträckta öfningar utöfver de af Riksdagen sjelf såsom oundgängliga erkände. Jag tror icke att det här kan finnas någon, som på allvar sätter behovet af vapenöfningar i fråga och jag anhåller därför om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.
(Forts.)

Herr vice Talmannen: Jag kan naturligtvis icke hafva något annat yrkande att göra än det, som de två föregående talarne framställt, men hvad Utskottet här föreslagit är i min tanke alldeles för viktigt för att jag icke skulle önska att derom få yttra några ord. Enligt mitt förmenande missbrukar Riksdagen sin formela rätt öfver statsbudgeten, då den tager initiativet från Konungen i en fråga som denna och nedsätter ett ordinarie anslag, och detta missbruk har en betydlig betydelse, i synnerhet när det gäller anslag, gifna till uppehållande af fasta institutioner. Af detta skäl anser jag, att den här föreslagna nedsättningen bör af Kammaren afslås, men jag ber att härjemte få fästa uppmärksamheten derpå, att denna fråga verkligen en gång förut varit föremål för ganska allvarsam strid inom representationen, nemligen 1869. Under intryck af då rådande statsfinansiella förlägenhet tillstyrkte Andra Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet, på grund af en motion, i en reservation, att det dåvarande anslaget till vapenöfningar, 884,480 kronor, skulle nedsättas till 500,000 kronor, under det att Stats-Utskottets utlåtande gick ut på att bibehålla anslaget oförändradt. Det senare blef också denna Kammares beslut, utan att något yttrande då mer än i dag fälles i syfte att få anslaget nedsatt, och i den gemensamma votering, som då egde rum, till följd deraf att Andra Kammaren antog reservationen, röstade 113 ledamöter af denna Kammare för bibehållande af anslaget oförändradt mot 4, som röstade för reservationen. Jag kan icke annat än uttala den förhoppning, att samma och om möjligt än större enhällighet måtte äfven nu, i fall gemensam votering i frågan skulle uppstå, blifva det svar, denna Kammare lemnar på förevarande framställning. Det vore i sanning högst beklagligt om, fastän de försök, som många gånger skett för att stärka försvaret, hittills misslyckats i de stora organisationsfrågorna, det likväl icke skulle kunna lyckas att bibehålla hvad som erfordras för att bevara den nuvarande arméns tjenstbarhet; det vore så mycket mer beklagligt, som det skulle ske under synnerligen fördelaktiga och rika finansiella förhållanden och då det således icke i statsfinanserna finnes så mycket som ett spår af anledning till en sådan nedsättning.

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägar-
corps' mötes-
öfningar.
(Forts.)

Friherre Klinckowström: I motsats mot de föregående talarne får jag yrka bifall till Utskottets förslag. Jag anser likväl, att skulle jag hafva valt att nedsätta ett ordinarie anslag, hade jag måhända icke valt detta. Jag har tillkännagifvit åtskilliga andra, som jag tror hade med mera fördel kunnat blifva nedsatta; men när denna nedsättning föreslagits, vill jag understödja den på åtskilliga skäl.

Att alla öfningar i följd af detta anslags nedsättning med 322,300 kronor skulle upphöra, är ett påstående, som jag verkligen icke finner värdt något svar. Med 1 million kan Kongl. Maj:t likväl komma ganska långt i detta fall. De föregående åren har det varit ganska betydliga reservationer på detta anslag, och jag har hört af en ledamot af Stats-Utskottet, att dessa reservationer nu skulle vara ganska betydligt medtagna; men det är icke till följd af öfningarna utan till följd deraf, att Kongl. Maj:t lär hafva använt öfningsanslaget till åtskilliga *byggnader* på mötesplatserna. Huruvida detta är en riktig användning af detta anslag, lemnar jag derhän.

Medan jag har ordet och då måhända någon eller några komma att uppträda i motsatt rigtning efter mig, vill jag på förhand besvara en ganska stor anmärkning, som i dessa dagar har i det offentliga blifvit gjord rörande Kongl. Maj:ts rätt att, såvida Riksdagen nedsätter detta anslag, ålägga rust- och rotehållarne att fullgöra deras före 1840 och 1858 årens riksdagar gällande skyldigheter att bekosta manskapets vid indelta kavalleriet och infanteriet samt hästarnes vid indelta kavalleriet underhåll under marscher, mönstringar och möten. Men det förhåller sig med denna sak som med så många andra, att man citerar gällande författningar på ett sätt, som instämmer med den åsigt, man förfäktar, men om man går till sjelfva författningarna, befinnes att man citerat dessa oriktigt. När vid 1840 års riksdag Kongl. Maj:t medgaf, att den dittills varande skyldigheten för rust- och rotehållarne att under öfningar och mönstringar bekosta sina soldaters underhåll skulle upphöra, gick riksdagen in på Kongl. Maj:ts förslag och uppstälde det vilkoret, att denna skyldighet för rust- och rotehållarne att bekosta sitt manskaps underhåll vid möten och mönstringar åter skulle vidtaga, i fall det då vid 1840 års riksdag bestämda anslaget till aflösning af denna skyldighet, framdeles komme att alldeles borttagas af riksdagen eller nedsättas under det belopp, som *då* bestämdes för denna skyldighets upphörande.

Det är mycket viktigt, att denna sak blir klargjord, och detta belopp utgjorde enligt Riksens Ständers beslut (§ 17) vid 1840 års riksdag endast 186,669 riksdaler banko d. v. s. 280,003 kronor. Således först när mötesanslaget nedsattes under *detta* belopp eller också helt och hållet strykes, inträder åter rust- och rotehållarnes skyldighet att sjelfve bekosta truppens underhåll vid marscher, möten och mönstringar. Sedermera upphörde, såsom herrarne torde hafva sig bekant, vid 1858 års riksdag, rusthållarnes vid indelta kavalleriet skyldighet att sjelfve bekosta hästarnes underhåll och furagering

vid möten och mönstringar. Denna hade dittills skett på tre olika sätt, antingen in natura af rusthållarne med 25 lispund hö, 1 tunna hafre och 5 lispund halm pr häst, eller också hade dessa naturaprestationer inlösts med kontanta penningar efter hvarje läns markgångspris eller också hade åtskilliga rusthållare vid dessa indelta kavalleriregementen redan förut genom vänlig öfverenskommelse med staten åtagit sig att betala en viss summa årligen för detta mötesunderhåll af hästarne. Detta nya sätt bestämdes såsom sagdt 1858 och nämnda riksdagsbeslut innehåller i § 6, att »de vederbörande rusthållare nu beredda lättnader i rustningsbesväret skola komma att fortfara endast så länge, som nödiga medel å riksstaten finnas för ändamålet anvisade». Den summa, som blef bestämd för detta ändamål, finnes upptagen i 1852 års riksstat och den utgjorde 33,940 riksdaler banko eller 50,910 kronor.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.

(Forts.)

Lägger jag således tillsammans dessa båda anslag, på hvilkas nedsättande eller borttagande beror, att skyldigheten skulle återinträda för rust- och rothållarne att bekosta manskapets och hästarnes underhåll vid möten och mönstringar, så utgör summan 330,913 kronor. Således, mine herrar, först när mötesanslaget, som utgör 1,322,300 kronor, nedsättes under detta belopp eller 330,913 kronor eller när hela anslaget strykes, först då inträder åter rust- och rothållarnes skyldighet att sjelfve bekosta manskapets och hästarnes underhåll vid möten och mönstringar.

Nu är det emellertid, såsom vi veta, endast fråga om en nedsättning af 322,300 kronor och då skulle ändå 1 million kronor återstå.

Det kan icke här vara ur vägen, att jag lemnar en liten exposé af det sätt, hvarpå det ifrågavarande anslaget tillväxt under olika tider. Såsom sagdt, efter 1840 års riksdags beslut blef detta öfningsanslag på 1841 års riksstat bestämdt till 280,003 kronor och utgick med samma belopp till 1852 års riksdag. Då tillkom den för hästarnes furagering bestämda summa, som jag nyss nämt eller 50,910 kronor och hela anslaget utgjorde då 330,913 kronor, hvilken summa utgick oförändrad till och med år 1857. Med 1858 blef detta anslag betydligt ökad, nemligen till 596,000 kronor, och då intogs i riksdagens beslut befrielse för rusthållarne från furageringen af hästarne. Anslaget för furagering af kavalleriets hästar hade likvisst varit uppfördt i riksstaten sedan 1852 års riksdag. Sedan skola herrarne få se hvilka förskräckliga tillökningar detta anslag har fått, och det är verkligen orätt mot sparsamhetsiffrarnes goda vilja att säga, att vi äro försvarsnihilister och att vi hafva skrivit försvarsvägran på vår fana.

Det ifrågavarande anslaget bibehölls till 1860 med 596,000 kronor. Vid 1861—63 års riksdag ökades det till 650,000 kronor, 1864 till 825,000 kronor, 1868 till 870,000 kronor, 1869 till 884,000 kronor samt 1870 till 924,000 kronor, allt reservationsanslag och här angifna i jemna tusental, och 1872 kommo vi upp till 1 million

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.

Forts.)

och sedan har Friherre Leijonhufvud redan upplyst om anslagets successiva tillökning till och med 1885 års riksdag eller närvarande stund, då det utgör 1,322,300 kronor.

Det kan synas, att detta anslag är så viktigt för arméns tjänstbarhet, men, mine herrar, vi hafva, Gud ske lof, ännu i denna stund vår indelta armé, der manskapet, Gud vare lof, tjänstgör icke blott 5—6 år utan vanligen 20 år, och det anser jag vara en militärisk fördel och en lycka för landet, men flertalet af de med mig liktänkande i Riksdagen har föreställt sig, att om Kongl. Maj:t för något år vill sammandraga en större truppstyrka i någon del af landet i och för öfningar, så vore det väl mera i sin ordning, att Kongl. Maj:t då hos Riksdagen dessförinnan begärde ett särskildt anslag för en så beskaffad större truppsammandragning och öfning, och det lider väl intet tvifvel att, såvida regeringen har flertalets inom representationen *förtroende*, ett sådant anslag också skulle komma att beviljas.

På grund af hvad jag om den militära sidan af saken nu har nämnt, anser jag faran af den föreslagna nedprutningen vara högst obetydlig om ens någon. Men nu kommer jag till en, såsom jag tror, vida viktigare del af frågan, nämligen den *finansiella*, och der-vid nödgas jag att säga, att det förvånade mig ganska mycket att höra en ärad ledamot af Konstitutions-Utskottet uttala den satsen, att Riksdagen icke skulle hafva rätt att nedsätta ordinarie anslag. Jag trodde den frågan var länge sedan afgjord, men om den icke är det, så är detta anslags nedsättande enligt mitt förmenande ett godt sätt att visa Riksdagen ega rätt äfven öfver de *ordinarie* anslagen. Det kan väl icke lida något tvifvel, att grundlagen icke känner någon skilnad mellan ordinarie anslag och extra anslag. Den uppdrager åt Riksdagen *allena* att, sedan Kongl. Maj:t har föreslagit nedsättningen eller förhöjningen, vare sig å ordinarie eller extra anslag, reglera staten vare sig genom ordinarie eller extra anslag. Grundlagen känner, såsom sagdt, icke någon skilnad mellan ordinarie och extra anslag.

Jag har nu af Herr von Ehrenheim fått den upplysningen, att hans ord icke alldeles lydde så som jag nyss sade utan föllo sig så: »missbruka sin formella rätt öfver statsbudgeten.» Detta är naturligtvis något annat än hvad jag sade, men jag måste ändå på det lifligaste protestera emot, att Riksdagen härigenom gör något missbruk af denna sin rätt.

Jag har alltid, såsom herrarne torde känna, ifrat för att Stats-Utskottet och Riksdagen, sin pligt likmätigt, skulle opåmintas sysselsätta sig med regleringen af den *ordinarie* budgeten, ty denna är den vida viktigaste och största till siffran och tillika den, på hvilken indragningar och besparingar lättast kunna göras, och att sådana behöfva vidtagas, har visat sig vid många tillfällen, nemligen vid de årliga revisionerna af statsverkets räkenskaper.

Att nu detta förslag framkommit, fagnar mig och jag önskar

för min del, att denna reglering af ordinarie anslag måtte fortfara rätt lifligt och vid hvarje riksdag, oaktadt hvad Herr von Ehrenheim sagt om att det måhända skulle kunna tydas såsom missbruk af Riksdagens formella rätt öfver statsbudgeten.

Utom den militära och finansiella sidan af frågan, har denna fråga äfven i sin mån en *politisk* betydelse, men jag skall vänta att yttra mig öfver denna sida af saken, till dess ett annat anslag på denna hufvudtitel kommer före, då jag nog får tillfälle att derom uttala mig.

För närvarande vågar jag anhålla, att Stats-Utskottets hemställan i denna punkt måtte af Kammaren bifallas.

Friherre von Kræmer: Huru stor och vigtig denna fråga än är, torde jag dock icke i denna Kammare behöfva vidlyftigt yttra mig öfver densamma, men några af de yttranden, som under diskussionen blifvit fälda, torde jag dock få upptaga, då de bero på misstag, som, huru ofta de än vederläggas, dock ständigt återkomma och oupphörligt upprepas.

I den motion, som ligger till grund för den föreslagna nedläggningen af anslaget, motionen N:o 81 i Andra Kammaren af Herr C. J. Petersson i Eksebo, yttras: »Att det ej kan vara nödvändigt att dessa möten årligen hållas, anser jag därför att å sådana möten endast öfvas manskap, som förut erhållit fullständig rekrytbildning samt att största delen deraf utgöres af äldre personer, hvilka till följd af sin långa tjenstetid gått på dylika möten flerdigång gånger och således ej lära hafva mycken nytta deraf.» Detta är, såsom herrarne af facket allt för väl torde veta, ett komplett misstag. Först och främst är det ett misstag, då man talar om den indelta armén, att säga att största delen deraf utgöres af *äldre* personer, ty jag ber få påminna om att enligt Landtförsvarskommitténs utredning medelåldern för den indelte soldaten på intet vis är hög. Den utgör nemligen för infanteriet 34 $\frac{1}{4}$ år och för kavalleriet är den ännu lägre, nemligen 33 $\frac{1}{4}$ år. Om man då besinnar, att hälften af antalet ligger nedom denna ålder och att när medelåldern utgör i rundt tal 34 år, under flere näst derpå följande år den indelte soldaten, med den seghet, som tillhör den arbetande klassen på landet, är fullt användbar för krigets alla mödor och ingalunda kan kallas äldre eller orkeslös, så finner man lätt, att detta ständiga tal om dessa »äldre» soldater är fullkomligt obefogadt. Men i synnerhet är det påståendet obefogadt, att det endast skulle vara dessa så kallade äldre soldater, som med det ifrågasvarande anslaget erhålla öfning. Förhållandet är, såsom en stor del af Kammarens ledamöter nog samt torde veta, att regementsmötena räcka i 20 dagar och att af dessa 20 dagar endast 10 äro afsedda uteslutande till *stammens* öfning samt att under de återstående 10 dagarna stammen öfvas tillsammans med *andra årets* beväring. Det är således på intet vis hela anslaget, som användes till stammens

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.
(Forts.)

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.

(Forts.)

öfning för sig sjelf och ensam, utan det är blott en mindre del deraf som användes till repetitionsöfningar för denna stam, och detta är alldeles nödvändigt, om den skall kunna med nytta användas tillsammans med beväringen. Dessa stammens samöfningar med andra årets beväring åter äro antagligen orsaken till att, med den ringa öfning af 30 dagar vår beväring erhåller, resultatet dock är verkligen så öfverraskande tillfredsställande som det ofta är. Att under sådana förhållanden vilja nedsätta anslaget till indelta arméns vapenöfningar, är i sjelfva verket icke att vända sig mot indelta armén, utan det är att vilja minska beväringens vapenduglighet. När härtill kommer, att den siffra, hvartill anslaget nedsatts, skulle blifva lägre än den varit allt sedan 1874, torde icke här behöfva anföras några flere skäl för att visa, huru orimlig en sådan nedsättning skulle vara.

Den ärade talare vid min sida, som yrkat bifall till nedsättningen, har äfven talat om att anslaget af Kongl. Maj:t användts till byggnader, det vill säga till för anslaget främmande ändamål, och att det af detta skäl borde nedsättas. Kongl. Maj:t har också i bilagan till fjerde hufvudtiteln omnämnt, att det varit nödvändigt att taga en del af detta anslag och använda till byggnader, men största delen af detta sålunda till oundgängliga byggnader å mötesplatserna tagna belopp har blifvit taget från förslagsanslaget till beväringsskaps vapenöfningar. Kongl. Maj:t har vidare i sammanhang med denna underrättelse om att mindre belopp af vapenöfningsanslagen måst till byggnader användas, föreslagit inrättandet af ett nytt anslag till byggnader och underhåll af sängkläder m. m. å mötesplatserna, hvilket anslag i en följande punkt blifvit, ehuru något reduceradt, af Stats-Utskottet tillstyrkt. Kongl. Maj:t har således visserligen tillkännagifvit, att det varit nödvändigt att använda medel icke blott af detta anslag utan äfven af anslaget till beväringens vapenöfningar till ändamål något på sidan om och vid sidan af anslagens ändamål; men Kongl. Maj:t har också föreslagit utväg att afhjelpa denna oegentlighet.

Hvad åter de stora reservationerna å här förevarande anslag angår, som Friherre Klinckowström i sin motion omtalar, och som han äfven här nämnt något om, så har han uppgifvit, att större delen deraf slukats af åtskilliga byggnader, men så är ingalunda förhållandet. Förhållandet är, såsom herrarne torde hafva sig bekant, att år 1878 beviljades ett extra anslag af 388,000 kronor till fältöfningar. Detta anslag användes också till sagda ändamål. Sedan beviljades 1879 en lika stor summa. Denna kom dock icke till användning för detta särskilda ändamål. Deraf uppkommo de stora reservationerna på detta anslag, men som anslaget icke var fullt tillräckligt, så åtgick en del af den tillfälligt uppkomna reservationen, så att den redan år 1883 hade nedgått till 182,471 kronor. Då användes vid sista årets vapenöfningar i Skåne just denna reservation till det ändamål, hvartill anslaget hade blifvit beviljad.

Då reservationen likväl icke räckte till, togs resten af det till dessa öfningar erforderliga beloppet — de kostade 238,000 kronor — genom att nedsätta regementsmötena för de dertill kommenderade corpserna från 20 dagar till 12 dagar, hvilket Kongl. Maj:t ansåg sig kunna göra, emedan truppernas öfning derigenom icke minskades, alldenstund fälttjenstöfningarne räckte i 5 dagar och dertill kommo 3 marschdagar.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.
(Forts.)

Det torde således vara klart, att reservationerna på detta anslag icke hafva försvunnit till för anslaget främmande ändamål, utan de hafva försvunnit derför, att de, uppkomma ur ett extra anslag till tillfälliga vapenöfningar, också dertill hafva blifvit slutligen använda.

Att, såsom den ärade motionären, säga sig vilja bibehålla indelta armén, men på samma gång vilja minska dess tjenstuglighet och derigenom öka ropet på att den icke har tillräcklig öfning för att kunna leda beväringen, är något som jag icke kan fatta. Är man vän af den indelta soldatens bibehållande, så bör man sannerligen icke gifva vapen i händerna på motståndarne till den indelta armén, gifva dem ökade skäl att påstå att dess öfning är otillräcklig.

Jag inskränker mig till att på grund af hvad jag nu yttrat yrka att, med afslag å Stats-Utskottets förslag, anslaget måtte bibehållas vid sitt nuvarande belopp.

Herr Statsrådet Friherre Tamm: Då mot förmodan inom denna Kammare ett yrkande blifvit framställt om bifall till Stats-Utskottets föreliggande betänkande, anhåller jag få förklara, att regeringen måste bestämdt motsätta sig, att en sådan nedsättning i vapenöfningsanslaget sker.

Man måste fråga sig: hvarför skulle en sådan nedsättning nu ske? Det skulle kunna finnas ekonomiska skäl till en sådan nedsättning, men de existera i närvarande stund ingalunda. Det skulle kunna finnas det skälet, att öfningarna icke vore behöfliga. Men det är krigsstyrelsens bestämda åsigt, att dessa vapenöfningar äro nödvändiga, och detta är ock bestyrkt af alla de fackmän, som i frågan hafva yttrat sig. Då måste man väl tillerkänna deras åsigt en större betydelse, än den som representanten på elfsborgsbänken förklarar vara hans och de med honom lika tänkandes. Det lärer sålunda vara någonting annat, som skulle tala för nedsättning. Den skulle möjligen vara föreslagen för att häfda Riksdagens rätt att pröfva lämpligheten och storleken af de ordinarie anslagen, eller möjligen för att uttala ett misstroende mot den regering, som för närvarande existerar. Jag skulle beklaga, om Riksdagen skulle begagna ett sådant tillfälle som detta för att framställa ett dylikt uttalande, då detta anslag just rör ett sådant ändamål, som skulle kunna inverka på vårt fosterlands sjelfständighet.

Jag anhåller, att Kammarerna behagade afslå den nu föredragna punkten i Stats-Utskottets betänkande.

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.
(Forts.)

Herr Falk, Helmer: Nödvändigheten af den indelta arméns fortfarande öfning är af den förste talaren så klart ådagalagd, att jag icke behöfver lägga något dertill. Han har på samma gång visat haltlösheten af de motiv, Stats-Utskottet anført för nedsättande af vapenöfningsanslaget. Det lönar för öfrigt knappt mödan att selsätta sig med dylika motiv, ty det torde vara för hvar och en klart, att det *verkliga* motivet för nedsättning af anslaget icke kan vara öfvertygelsen om detsammans *obehöflighet*, utan måste vara *någoting annat*; men då de verkliga motiven icke uttalats, kan man icke anfalla dem, utan då är det väl bäst att i det afseendet tiga.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af Friherre Klinckowströms uppgift, att först om anslaget till arméns vapenöfningar borttoges eller nedsattes under det, som 1840 års riksdag bestämt, rust- och rotehållarnes skyldighet att bekosta manskapets transporter till och underhåll under mönstringen och möten skulle åter inträda. Detta torde likväl icke vara så alldeles förhållandet, och såsom stöd för denna min mening ber jag få läsa upp några rader ur 1841 års Riksdags skrifvelse i ämnet. Den är af den 8 Maj 1841 och innehåller, bland annat, följande: »Rikets Ständer, som, för deras del, beslutat, att mötespassevolansafgiften för manskapets underhåll vid indelta kavalleriet och infanteriet borde med sislidet är upphöra, hafva dermed afsett, att, så länge det för detta ändamål nödiga statsanslag utgår, rust- och rotehållarne uti intet fall skulle kunna underkastas en dylik afgift.» Det är således så länge det för detta ändamål nödigt anseddanslag utgår, som denna befrielse gäller, men någon bestämd siffra är icke för anslaget bestämd.

Jag ber att i sammanhang härmed få fästa uppmärksamhet på, hvad Friherre Leijonhufvud upplyst, nemligen att vid 1858 års riksdag rikets ständer beslöto, att den dittills följda grunden för öfningarna skulle blifva en annan. Det föreslogs då, att tiden skulle läggas till grund för vapenöfningarne, att dessa således skulle årligen fortgå under ett visst antal dagar, och att det behöfliga anslaget skulle rättas derefter. Detta biföllo Rikets Ständer och i den skrifvelse, som Friherre Leijonhufvud anført, står, bland annat: »i detta afseende hafva Rikets Ständer dessutom tagit i betraktande att, när den rust- eller rotehållarne af ålder åliggande skyldigheten att under mötena underhålla den indelte ryttaren eller soldaten, vid 1840—1841 årens riksdag, helt och hållet öfvertogs af kronan, samt ett bestämt anslag för indelta arméns vapenöfningar å fjerde hufvudtiteln uppfördes, staten derigenom iklädde sig förbindelsen att gifva armén den öfning, som erfordras.» Således har 1858 års Riksdag godkänt grunden om vissa dagars öfning och denna grund fortfar ännu. Den har också iklädt sig förbindelse att gifva medel till den öfning, som erfordras. Då nu 1858 års Riksdag har iklädt sig förbindelse att gifva medel till den öfning, som erfordras, och tillika erkänt, att de fortfarande bestämda dagarnes öfning är nödvändig, skulle det då vara värdigt af 1885 års Riksdag att svika denna förbindelse?

Jag tror icke, att det är Riksdagen värdigt, och jag tror icke heller, att det är lämpligt, och det är så mycket mindre skäl att försöka något sådant, som jag är öfvertygad om, att, såsom den förste talaren nämnt, Riksdagen icke eger rätt att ensidigt indraga ordinarie anslag, som äro anvisade till uppehållande af bestämda stats-institutioner.

*Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.*

(Forts.)

Jag vill icke förlänga diskussionen, utan instämmer i yrkandet om afslag på Stats-Utskottets förslag.

Friherre af Ugglas: Jag begärde ordet med anledning af Friherre Klinckowströms yttrande. Det har redan till en del blifvit besvaradt af den siste talaren, men eftersom jag fått ordet ber jag att få yttra några ord.

Friherre Klinckowström började med den uttryckliga förklaring, att han för sin del icke skulle hafva valt detta anslag för att derpå pröfva Riksdagens rätt rörande de ordinarie anslagen. Han skulle således icke sjelf hafva påyrkat nedsättning i anslaget; men då det misslyckats honom att vinna nedsättning i andra ordinarie anslag, slog han sig ned på detta såsom lämpligt för ett sådant yrkande.

För min del vågar jag vördsamt hemställa, huruvida det kan vara rätt att gå till väga på det sättet; att icke pröfva anslagets nödvändighet, utan endast göra ett sådant yrkande af tycke och smak, och för min del vill jag instämma med vice talmannen deri, att det verkliga vore ett missbruk af Riksdagens formella rätt, om man i denna fråga försökte att lösa frågan om de ordinarie anslagen. Ty just i denna fråga har Riksdagen efter min tanke iklädt sig förbindelser, som Riksdagen äfven måste infria.

Den siste talaren har här uppläst 1858 års skrifvelse, så vidt den angår bestämmandet af vissa dagar för vapenöfning, och derigenom har Riksdagen enligt min uppfattning erkänt, att de då bestämda dagarne voro nödvändiga, och i 1841 års skrifvelse har Riksdagen förklarar, att mötespassevolansen skulle upphöra att tillämpas, så länge Riksdagen anvisade nödiga medel till öfningarnas bedrifvande. Visserligen förhåller det sig så, att det i 1841 års skrifvelse står, att, om anslaget nedsattes under det *då varande belopp*, befrielsen skulle upphöra, men jag ber få fästa uppmärksamhet på ett bref af 1858, det bref nemligen, som reglerar fourageringsförhållandena under mötestiden. Der står, att denna fördel för rusthållarne skulle fortfara, så länge Riksdagen anvisade de *för ändamålet nödiga medel*. Nu ingår, för så vidt jag tror, detta fourageringsanslag i det allmänna vapenöfningsanslaget och utgör således en väsentlig, integrerande del af detsamma och således, om Riksdagen icke anvisar nödiga medel för vapenöfningsarnas bedrifvande i allmänhet, tror jag, att Riksdagen brutit mot den förbindelse, som Riksdagen genom skrivelserna af 1841 och 1858 iklädt sig.

Jag vill för min del icke förlänga diskussionen, ty jag hoppas och är öfvertygad om, att Kammaren kommer åtminstone med

Anslaget till in-
delta arméns
och Vermlands
fältjägare-
corps' vapen-
öfningar.
(Forts.)

öfverväldigande majoritet att, med afslag å Utskottets förslag, bifalla anslagets bibehållande oförändradt.

Herr Bergström: Hvar och en som vill bevara fosterlandets försvarskrafter, åtminstone i det skick, hvori de nu befinnas, måste motsätta sig den af Stats-Utskottet här föreslagna nedsättning i anslaget till indelta arméns vapenöfningar. Redan den sidan af saken är tillräcklig att uppkalla mig; men ett ännu kraftigare motiv dertill utgör för mig hägen att skärskåda den rättsliga sidan af detta ärende, nemligen huruvida Stats-Utskottet är i sin goda rätt, när det föreslår Riksdagen att vidtaga en sådan åtgärd, som den nu ifrågasvarande. Det är naturligt, att för den, som under större delen af sitt lif sysslat med lag och lagtolkning, det rättsliga har en öfvervägande betydelse.

För mig står det nu såsom ett axiom, att hvad två på rättens, vare sig privaträttens eller den offentliga rättens, grundval uppbyggt och uppfört, eger endera icke att ensidigt nedslå eller nedbryta. Frågar man, hvar detta står skrifvet, svarar jag: det står skrifvet i människans samvete, hvarur all rätt är hemtad; det härflyter af den aldrig utsinande rättsskälla, som uppspringer i vårt eget bröst. Enligt min mening blir det ett brytande af tro och lofven, om en af de två söker tillämpa den grundsats, som här blifvit af Stats-Utskottet till bifall förordad; men utan aktning för tro och lofven är allt rättslif omöjligt. Har Stats-Utskottet rättighet att föreslå Riksdagen att besluta en nedsättning i ett sådant anslag, som är en gång beviljad för upprätthållande af ett visst statsändamål, kan ju också Stats-Utskottet hafva rätt att föreslå strykandet af hela anslaget, ty hvar kan eller skall gränsen dragas? På det sättet skulle Riksdagen kunna nedbryta hvilken institution som helst. Riksdagen skulle kunna genom att indraga anslaget till Högsta Domstolen tillintetgöra möjligheten för Kongl. Maj:t att skipa rättvisa i sista instansen — icke så, att de nuvarande innehafvarne af ledamotskap i Högsta Domstolen skulle kunna förmenas utkräfvå sina löner, men så, att för framtiden efter de nuvarande ledamöternes afgang institutionen blefve omöjliggjord.

Hvad är det man anför till stöd för en sådan åtgärd, som Stats-Utskottet ifrågasatt? Jo, nödvändigheten och befogenheten att revidera den ordinarie staten. Är då möjlighet dertill afskuren, därför att man icke vill gå in på dessa teorier om Riksdagens rätt att ensidigt reducera de ordinarie anslagen? Ingalunda. Riksdagen kan ju skrifva till Kongl. Maj:t och uttala sin åsigt, att det ena eller andra anslaget är för stort och bör reduceras och i det afseendet begära en utredning; och så långt hafva vi framskridit i konstitutionelt regeringssätt, att ingen regering skulle vägra att efterkomma en sålunda uttalad önskan; men att på motion af Herr C. J. Petersson i Eksebo nedsätta ett anslag med 322,300 kronor eller mera, det anser jag vara högst otillständigt.

Nu tror jag mig hafva med all nöjaktig tydlighet uttalat mig i rättsfrågan. Man får icke förblanda befogenhet eller rättighet med faktisk makt att göra något, som hvarken är juridiskt eller formelt rätt; ty man kan hafva den senare utan att därför ega den förra. Nog har Riksdagen den faktiska makten att afskrifva allt på budgeten, men dertill har den hvarken juridisk eller moralisk rätt. Makt är icke rätt; men rätt är makt.

Jag yrkar därför bifall till reservanternas förslag.

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.
(Forts.)

Friherre Klinckowström: Den siste ärade talarens bemödan- den att advocera den rättsliga sidan af denna fråga visa, enligt mitt förmenande, att han, sedan han blef landshöfding, legat ganska mycket af sig såsom advokat.

Riksdagens beslut § 17 vid 1841 års riksdag samt Kongl. kungörelsen af den 24 Maj 1841 äro aldeles tydliga i detta afseende. Och i nämnda kungörelse heter det: »att derest Rikets Ständer, vid en blifvande riksdag, skulle borttaga det *nu* bestämda mötesanslaget eller detsamma nedsätta under det vid *nu påstående* riksdag bestämda belopp, Wi då skole vara oförhindrade att, i stället för samma anslag, fordra uppfyllandet af de skyldigheter, som, i afseende på manskapets transporterande till och från samt underhåll vid möten m. m. enligt indelningsverk och knektekontrakt jemte öfriga gällande författningar vederbörande åligga.» Detta öfverensstämmer med riksdagsbeslutet af 1841 i § 17, som säger: »i ändamål att i någon mån bereda lindring uti den skattskyldiga jordens onera, hafve Wi, för vår del, beslutat, det mötespassevolansafgiften för manskapets underhåll vid indelta kavalleriet och infanteriet må med sistlidet år upphöra, samt rust- och rotehållarne tills vidare befrias från de åligganden, för hvilka berörda afgift hittills blifvit erlagd; hvaremot Wi, från och med innevarande år, å riksstaten uppfört ett motsvarande anslag af 186,669 riksdaler banko — (motsvarande 280,003 kronor 50 öre) — »till bestridande af de kostnader, för hvilka nämnda afgift varit afsedd.» Och samma skrifvelse och samma paragraf slutar med: »hvarvid — — Wi, till undanröjdande af de betänkligheter, hvilka, vid sådant förhållande, möjligen skulle kunna uppstå mot införande af ifrågavarande förändring, funnit oss böra fästa det vilkor, att derest Rikets Ständer vid en blifvande riksdag, skulle indraga det *nu* bestämda möteskostnadsanslaget» — det vill säga 186,669 riksdaler banko — »eller detsamma nedsätta under omförmälda belopp, Kongl. Maj:t då må vara oförhindrad att, i stället för samma anslag, fordra uppfyllandet af de skyldigheter, som, i afseende å manskapets transporterande till och underhåll vid möten, enligt indelningsverk och knektekontrakt jemte öfriga gällande författningar, vederbörande åligga». 1858 års Kongl. kungörelse af den 17 Juli punkten 6, som behandlar samma fråga, säger endast de få orden: »att den vederbörande rusthållare nu beredda lättnad i rustningsbesväret skall komma att fort-

Anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägare-corps' vapenöfningar.

(Forts.)

fara endast så länge, som nödiga medel å riksstaten finnas för ändamålet anvisade». »Nödiga medel» för dessa begge ändamål hade då evalverats i penningar och utgjorde tillsammans icke mer än 330,913 kronor. Det är således först om Riksdagen skulle nedsätta det nu till 1,322,300 kronor uppgående mötesanslaget under 330,913 kronor eller *stryka alltsammans*, som Kongl. Maj:ts höga rätt skulle inträda att ålägga rust- och rotehållarne att underhålla manskapet och hästarne vid möten och mönstringar.

Att åter, såsom en talare gjort, vilja rifva upp den frågan, huruvida Riksdagen eger rätt disponera och nedsätta de ordinarie anslagen, i fall Riksdagen finner sådant nödigt, det finner jag år 1885 vara minst sagdt löjligt. Den frågan är redan utkämpad, mine herrar, och jag hoppas, att vi vid denna riksdag skola få se den faktiskt satt i verket.

Herr Casparsson: Med anledning af den siste talarens ifriga uppträdande mot ett anslag till den indelta arméns vapenöfning vill jag endast nämna, att bland de skäl, som inom Utskottet anfördes för nedsättning i detta anslag, var, att detta nedsättande skulle vara en spik i indelningsverkets likkista, såsom orden föllo. Då den föregående talaren är eu varm vän af indelningsverket, har det förvånat mig, att han här velat göra gemensam sak med fienderna till detsamma, men det är ett nytt bevis för den ytterligheternas beröring, hvarpå man här i verlden ofta får se prof; och jag tror, att den indelta armén med skäl kan säga: »Gud bevara mig för mina vänner, mot mina fiender skall jag nog veta att reda mig.»

Jag yrkar afslag på Utskottets betänkande.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 10:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 10 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 22;
Nej — 90.

11 punkten.

Bifölls.

12 punkten.

Anslag till ändrad organisation af Svea artilleriregementes två fotbatterier m. m.

Herr Mankell: Jag anhåller att få tillkännagifva, att jag i afseende på denna fråga icke haft anledning frågå de åsikter jag vid föregående riksdag uttalade. Någon ny eller ytterligare utredning har icke heller i statsrådsprotokollet förekommit, som skulle kunna föranleda mig att ändra tanke. Jag kan därför nöja mig med att hänvisa till hvad protokollet innehåller i afseende på de åsikter, jag vid förra riksdagen hyste, och jag vill nu endast i största korthet hopsummera dem.

I statsrådsprotokollet står, nästan såsom det enda militära motivet för den föreslagna åtgärden, att det batteri, som ligger i Hernösand, skulle behöfva undanföras till en mera *skyddad* ort, och att denna skulle vara Östersund. Om så är fallet, kunde detta lika väl hafva skett, utan att batteriet sattes på *åkande* fot, hvilket föranleder betydligt ökade kostnader. Emellertid ber jag få upprepa, att, om ett sådant undanflyttande anses nödigt för den obetydliga del af artilleriet, som ligger i Hernösand, detsamma väl vore ännu mera nödvändigt för hela vårt öfriga artilleri, som ligger vid öppna kusten såsom i Stockholm, Kristianstad, Landskrona och Göteborg. Men derom har icke blifvit fråga, ehuru jag tror, att en sådan förflyttning vore en bland de viktigaste åtgärder, som för artilleriet borde ifrågakomma.

Skulle under den nu föreslagna tillökningen af artilleriet — ty i sjelfva verket är det en tillökning — ligga någon tanke att Norrland behöfver ett särskildt försvar, ber jag få erinra om, hvad jag vid förra riksdagen i det hänseendet framhöll, nemligen att hela detta motiv förfaller, emedan jernbanor från flere håll sammanbinda åtminstone den här afsedda delen af Norrland med det öfriga landet, så att icke någon del af specialvapnen på grund af brist på förbindelser behöfver dit förflyttas. Man har för detta ändamål dels den norra stambanan, som går på flera mils afstånd från kusten upp till Östersund, och dels den stora norska stambanan, som tillåter oss att så att säga på en bakväg föra all möjlig förstärkning, som kan anses nödig, upp till Norrland.

Den enda del af Norrland, som kunde behöfva särskildt försvar, vore den, som ligger norr om Lule elf. Men äfven för denna del bortfaller behofvet af ett särskildt försvar, om norra stambanan dit

Anslag till ändrad organisation af Svea artilleriregementes två fotbatterier m. m. blir framdragen, och särdeles om Luleå-Ofoten-banan en gång blir fulländad. Då hafva vi tillfälle att från ständigt öppna hamnar på denna väg komma den nordligaste delen af Norrland till bistånd, och då är det knappt nödvändigt att hafva någon del af specialvapnen dit förlagd.

(Forts.)

Skulle åter meningen med den afsedda åtgärden vara att öka fältartilleriet, ber jag få erinra, huruledes jag vid förra riksdagen visade, att vårt fältartilleri redan nu är tillräckligt starkt åtminstone för den lilla armés behof vi för närvarande kunna mobilisera. Vi hafva nu 34 batterier med 204 kanoner; och om vi antaga, att vi mobilisera 50 à 60 tusen man, som väl är det mesta vi för närvarande vid krigets utbrott kunna sätta på benen, så blir det dock 3 à 4 kanoner på ett tusen man, hvilket i vår brutna terräng torde vara mer än tillräckligt.

En omständighet, som har stort inflytande på denna fråga och som sedan förra året tillkommit, är det förslag till artilleriets rekrytering och utbildning enligt 1883 års förslag, som af chefen för landtförsvarsdepartementet blifvit framlagdt. Skulle detsamma, såsom jag vill hoppas, snart och i stor skala blifva genomfördt, få vi för händelse af mobilisering 12 klasser utbildadt artilleri; och äfven om man anser afgången i de äldre klasserna vara aldrig så stor, måtte vi väl då, äfven om det nuvarande anslaget något minskas, få en mer än tillräcklig artilleristyrka, hvad personalen beträffar.

Således anser jag det icke heller ur den synpunkten vara nödigt att bevilja det nu i fråga varande anslaget; och jag yrkar därför afslag på detsamma och bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Friherre Leijonhufvud: Det skulle vara svårt att i korthet sammanfatta alla de punkter, i hvilka jag är af olika tanke med den ärade motionären. Jag skall icke heller besvara Kammaren med att upptaga alla hans anmärkningar till besvarande, då jag i det hela taget kan återopa de skäl Kongl. Maj:t i sin proposition har anfört.

Att börja med sade han, att batterierna skulle kunna undanskaffas och förläggas till en säkrare plats; men att de skulle förvandlas från fotartilleri till åkande artilleri, ansåg han vara ett misslyckadt förslag. Jag ber då få påminna, att af de ifrågavarande batterierna ligger en del i Stockholm och en del i Hernösand. De två batterierna hafva icke kunnat fullständigt organiseras, oaktadt de hafva både tillräckligt befäl och nödig materiel, emedan de i följd af deras spridda förläggning och andra ogynsamma förhållanden icke kunna erhålla tillräcklig öfning. Att förlägga dem till Östersund vore afgjordt bättre. Talaren medgaf, att det icke är bra att de ligga vid kusten utan att det vore bättre, att de hade sina depöter in i landet. Jag håller med honom om, att Norrland kan behöfva försvaras ända upp till Luleå, ja till och med till Haparanda, men i sådant fall vore det ju godt att de på förhand vid en mobilisering vore åtminstone en bit på vägen dit upp. Han sade vidare, att man

icke behöfver vidtaga några särskilda åtgärder för Norrlands försvar derför, att det vore så lätt att skicka trupper dit på jernvägen. Detta påstående bevisar endast, att han har allt för öfverdrifna föreställningar om jernvägars förmåga att transportera trupper. Ett enda jernvägsspår förslår icke mycket, utan det behöfs flera, om man tillräckligt hastigt skall kunna befordra både kanoner och manskap och ändå låta den allmänna trafiken fortgå. Det är därför af utomordentligt stor vikt att Norrland har en depôt ini landet just i och för möjligheten att kunna åstadkomma en hastig mobilisering.

Att äfven de andra batterierna, t. ex. de i Göteborg förlagda, icke ligga bra medgifver jag gerna, och fråga är äfven väckt om deras förflyttning. Hvad åter beträffar batterierna i Stockholm, ligga de nog säkrare, ty Stockholm ligger icke så öppet, att icke inloppet dit bör kunna försvaras. Att de nu ifrågavarande batterierna skulle förvandlas från fotbatterier till åkande batterier, har fullkomligt giltiga skäl för sig. De nuvarande åkande batterierna hafva endast 2,25-tums framladdningskanoner, men meningen är att de skulle få större och kraftigare kanoner eller 8 cm. kanoner med bakladdning, liksom hela vårt fältartilleri. Så svaga kanoner som de i Hernösand äro redan utdömda i hela Europa inom fältartilleriet, och fotbatterier finnas för närvarande endast vid det Österrikiska bergsartilleriet. Öfverallt annorstädes har man allt artilleri antingen åkande eller ridande, och så borde äfven vi hafva det. Sådana kanoner, som äro antagna vid vårt öfriga artilleri, behöfde införas äfven vid dessa 2 batterier för att de skulle kunna mäta sig med dem, som komma att stå emot dem och derjemte blifva lika organiserade med artilleriet i öfrigt. Det är icke meningen att öka artilleriet utan endast att få dess organisation fullständig för att göra det fullt dugligt.

Det har sagts af Herr Mankell, att vi redan skulle hafva för mycket artilleri, men detta är ett fullkomligt misstag. Vi hafva nemligen ej mera än 30 fältbatterier — utom det som ligger på Gotland — d. v. s. 180 kanoner. Detta motsvarar efter 3 kanoner på 1,000 man 60,000 man, och huru otillfredsställande vårt försvar än är, måtte vi väl ändå kunna uppsätta åtminstone 60,000 man.

Vidare är personalen långt ifrån tillräcklig, den nuvarande personalen räcker icke till att mobilisera mera än 25 batterier med nödigt stammanskap till alla »beställningsplatser».

Talaren åberopade vid diskussion förlidet år om denna sak till stöd för sin åsigt en brochyr af en artilleriofficer, som skulle utvisa, att vi skulle hafva mera artilleri än vi behöfva. Jag har här i min hand den lilla skrift, ur hvilken detta yttrande skulle vara taget, och jag har åter läst igenom den, men finner icke der ett ord om att vi hafva för mycket artilleri. Han talar visserligen om den stora svårigheten att föra fram artilleri i vår brutna mark, men han tillägger, att marken är olika på olika ställen och yttrar ock, att de svårigheter som möta på artilleriets taktiska användning emellertid

Anslag till ändrad organisation af Söca artilleriregementes två fotbatterier m. m.

(Forts.)

Anslag till ändrad organisation af Svea artilleriregementes två fotbatterier m. m. på intet vis föranleder att vi skulle antaga någon ny egen artilleritaktik, utan att de allmänna grundsatserna för vapnets användande äro fullt gällande äfven i vårt land. Om storleken af vårt artilleri talar han deremot icke, utan säger blott att i allmänhet artilleriet får se upp, så att det icke kommer inom skotthåll för infanteriet.

(Forts.) Vårt lands natur är dessutom i hög grad vexlande, och om äfven ej här kommer i fråga att uppställa så långa artillerilinjier, som t. ex. vid Gravelotte, der 75 kanöner stodo på en linie i elden eller vid Mars la Tour, der 13 batterier formerade en eldlinie, så finnes många trakter der våra artilleridivisioner ha fullt utrymme för sin verksamhet. Kapten von Matern anmärker ock att det är rätt att vi, just för den brutna terrängens skull, ej hafva mera än 2 batterier på en artilleridivision, då man utomlands vanligen räknar 3 à 4 på en division. Enligt min öfvertygelse är det sålunda rätt att ändra dessa batterier från fotbatterier med 2,25-tums framladdningskanoner till åkande batterier med 8 cm. refflade bakladdningskanoner; det är rätt att deras organisation fullständigt genomföres och att begge batteriernas manskap öfvas på ett ställe. Det är vidare rätt att förlägga dem till Östersund, der det finnes tillräckligt stort fält för deras exercis. Der är det lätt att få en lämplig skjutbana och der är rätta stället att inrätta en depôt för mellersta Norrland. Det är mycket riktigt att vid ett krig i Norrland komma våra förbindelser sannolikt att gå öfver Norge, ty för att slippa de långa afstånden i norr och söder komma vi då troligen att leda våra operationer i öster och vester. I hvilket fall som helst är Norrland så stort, att vi lätt kunna förstå, att 2 batterier der hafva mer än tillräckligt utrymme att röra sig. Jag håller med om, att något *särskildt* försvar för Norrland bör icke anordnas, i fall man lägger tonvigt på ordet *särskildt*, men ett *försvar* för Norrland behöfves väl ändå, och det är sannerligen icke lätt att i hast komma dit upp med hvad man behöfver.

I fall herrarne behaga erinra sig hvad 1883 års förslag i detta fall upptog, inses äfven att hvad som här begärts är ganska litet. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Grefve Piper: Då jag inom Utskottet icke har kunnat sluta mig till den mening, hvartill Utskottet i sitt förslag har kommit, utan antecknat mig bland de reservanter, hvilka fäst sig särskildt vid några vissa punkter å denna hufvudtitel, anhåller jag nu endast att på grund af de skäl, som redan äro anförda, få yrka afslag på denna punkt och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Klinckowström: Vid den Kongl. Statsregeringspropositionens remiss i denna Kammare yttrade jag mig afstyrkande om detta anslag på följande grunder:

»Då någon väsentligare omdaning af artillerivapnet, utan i sammanhang med försvarsverket i dess helhet, vore olämplig och obetänkt;

då detta samlande af flerahanda militär-etablissemang i Jemtland (på Frösön) synes häntyda på afsigten att der äfven borde anordnas permanenta försvarsanstalter (möjligen en fästning);

då denna tidpunkt torde vara mindre väl vald för utförandet af alla dessa militära åtgärder,

så bör, enligt min åsigt och hvarå jag härmed får yrka,

hela detta förslag med alla deraf föranledda, på åtskilliga ställen i Kongl. Maj:ts proposition uppförda anslag nu *afslås*.»

Det tyckes visserligen som det nu begärda anslaget på ordinarie stat är ganska obetydligt, nemligen vid den förevarande punkten 1,543 kronor; men det kommer åter i åtskilliga andra punkter tillhörande ordinarie anslag, och det kommer att medföra, mina herrar, ett extra anslag för byggnader till det nya artilleriet i Jemtland af 350,000 kronor, hvaraf Kongl. Maj:t vid denna riksdag har äskat 125,000 kronor.

På dessa skäl vågar jag vördsamt anhålla, att Stats-Utskottets förslag i denna punkt måtte af Kammaren bifallas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande punkt hemställt samt därefter på afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda hemställan, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

13 punkten.

Herr Montgomery-Cederhielm: Då jag inom Utskottet röstat för Utskottets förslag i denna punkt, skall jag bedja att med några ord dertill få angifva anledningen. Såsom af betänkandet synes och såsom nog bekant är, hafva Kamrarna stått mycket skarpt mot hvarandra i afseende på fjerde hufvudtiteln och detta angaf sig inom Utskottet strax vid behandlingen af frågan rörande denna hufvudtitel, då en ledamot från Andra Kammaren yttrade: »jag och de med mig liktänkande komma att rösta mot alla anslag på fjerde hufvudtiteln till dess vi erhålla ett arméorganisationsförslag, som vi kunna ingå på.» Här var således icke fråga om något slags öfverläggning, utan det var på förhand af en stor del ledamöter afgjort, huru de skulle rösta. Under de många år, jag varit ledamot af Stats-Utskottet, har jag likväl aldrig förr än i fjol till viss grad och ännu mer i år varit med om ett sådant sätt att behandla förekommande ärenden, hvilket jag för min del icke anser öfverensstämmande med Utskottets skyldighet att pröfva, utreda och efter förhållandena, icke efter bestämda förut fattade meningar, afgöra till Utskottet hänskjutna frågor. Jag trodde således, att man borde försöka åtminstone att komma till en bemedling, till en öfverenskommelse och ville för min del gerna räcka handen till en sådan. Då ansåg jag, att denna punkt, som nu är före, var en sådan, der

*Anslag till an-
drad organisa-
tion af Svea
artillerirege-
mentes två fot-
batterier m. m.*

(Forts.)

*Anslag till upp-
sättning af fäst-
nings- och posi-
tionsartilleri-
trupper.*

Anslag till upp-
sättning af fäst-
nings- och posi-
tionsartilleri-
trupper.

(Forts.)

man icke ovilkorligen skulle säga, att derföre, att en stor del af Utskottet är bestämd på förhand, så att man kan veta, att de äro emot förslaget, skola vi å andra sidan på förhand vara för det, och jag förklarade derföre, att jag för min del skulle rösta för denna hemställan att afslå anslag till positionsartilleriet. Det är icke det ringaste fråga om de militära skälen, om nyttan och nödvändigheten från militärisk synpunkt af detta anslag. Derpå inlåter jag mig icke, men jag ansåg, att man hade skyldighet inom Stats-Utskottet att pröfva anslaget ur sparsamhetssynpunkt, och att sådana anslag, som icke voro alldeles nödvändiga, kunde afslås, så mycket hellre, som det är otvifvelaktigt, att på fjerde hufvudtiteln är mycket begärdt, en förhöjning af 650,000 kronor vid denna riksdag, hvilket är temligen mycket. Jag ansåg derföre, att man, endast af dessa sparsamhetsskäl, skulle kunna afstyrka denna framställning, och jag biträdades dervid af en ledamot från Första Kammaren, hvilket gjorde, att denna punkt är en af de få i betänkandet, som afgjordes genom verklig majoritet, utan att det behöfde lottas. Men jag medgifver, att mitt försök misslyckades fullkomligt, och att strax derpå, när punkten 15 kom före, om trängen, så fick jag belöningen för mitt försök att åstadkomma en försoning. Vid sådant förhållande kunde jag väl hysa en viss tvekan, huru jag i afseende på denna nu föredragna punkt skall rösta, men för att visa, att jag hade allvar med mitt förslag, och då jag tror, att det ganska väl kan ur sparsamhetssynpunkt försvaras, anhåller jag nu om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Mankell: Äfven i afseende på denna punkt förekommer icke i statsrådsprotokollet någon ny utredning; och jag har således ej heller i afseende på densamma funnit skäl att ändra min vid föregående riksdag uttalade öfvertygelse rörande den här föreslagna organisationen. Jag har alltid erkänt, både vid förra riksdagen och vid 1883 års, behöfligheten och nyttan af en utbrytning af ett särskildt fästningsartilleri-regemente från det nu varande fältartilleriet. Jag har äfven erkänt nyttan af ett särskildt positionsartilleri. Men hvad jag icke kunnat gilla, är detta positionsartilleris förening med fästningsartilleriet, emedan båda slagen äro af helt olika natur och hafva ett särskildt ändamål. Positionsartilleriets ändamål framgår tillräckligt genom dess namn. Men positionsartilleriet är icke fästningsartilleri, utan ett slags groft fältartilleri, ämnadt att medfölja armén, för att i hast bestycka en fältställning, som man kan vilja intaga vid försvaret mot en öfverlägsen fiende. Det är derföre egentligen ett slags *fältartilleri* och bör följaktligen rätteligen tillhöra fältartilleriet och tilldelas dess regementen. Att det är ett fältartilleri bevisas äfven genom det stället i statsrådsprotokollet, både vid denna och föregående riksdag, der det talas om positionsartilleriets marschöfningar, hvilka icke kunde komma i fråga, om det vore stationärt.

Vid sådant förhållande anser jag den nu föreslagna organisationen ur militärisk synpunkt vara oriktig, äfvensom att positionsartilleriet bör tillhöra de nuvarande fältartilleriregementena och med dem förenas.

I afseende på positionsartilleriets personal har man föreslagit samma styrka, nemligen 6 kompanier, som var afsedd i det stora förslaget vid 1883 års riksdag, der dessa kompanier skulle utgöra betjening för 120 positionsartilleri-pjeser.

Redan då tog jag mig friheten påyrka en betydlig minskning af positionsartilleriets styrka, hvilken, enligt min åsigt, var obehöflig äfven för den stora armé, som då var i fråga, samt blott skulle medsläpas såsom ett hinder för arméns rörelser och försvara dess underhåll. Jag vidblifver äfven i det hänseendet samma åsigt som då. Om således något i denna väg skulle göras, vore det att måhända förvandla några batterier af de nuvarande fältartilleriregementena, t. ex. ett batteri vid hvarje af de tre regementena, till positionsartilleri eller rättare, att öfva personalen till betjening af detta slags artilleri.

Emellertid kan det så mycket mindre falla mig in att i det hänseendet vilja föreslå något bestämdt, som utredning helt och hållet saknas, både i fråga om materiellens storlek och i följd deraf äfven rörande personalens styrka. Men deremot ber jag att få erinra om hvad jag yttrade vid den föregående punkten nemligen angående den tillfyllestgörande tillgång på manskap, som kommer att erhållas, om den nya, nu afsedda organisationen blir genomförd för artilleriet. Då blir tillgången förmodligen tillräcklig både för fästnings- och positionsartilleriet, utan att någon ökning för närvarande behöfver komma i fråga. Detta är lätt uträknadt. Om man antager, att artilleriet nu utgöres af 3,000 man, innefattande 3 årsklasser, så får man, om det nya rekryterings- och utbildnings-sättet tillämpas, för samma kostnad icke mindre än 12 åldersklasser eller 12,000 man, hvilka, äfven om afdrag för afgangen under tolf år göres, väl måtte afgifva mer än tillräcklig personal för hela artilleriet, isynnerhet med afseende på den mindre mobilisering som under nuvarande förhållanden kan åstadkommas. Denna viktiga omständighet förtjenar äfven att tagas i betraktande för de öfriga vapen, som kunna komma i fråga att organiseras på samma fot, som i 1883 års förslag för stammen var tillämnad. Man kan då nöja sig med en mindre ineliggande styrka, än som nu är afsedd för den garnisonerade armén.

På de grunder, jag sålunda haft äran anföra, får jag yrka bifall till Utskottets förslag och afslag på Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Casparsson: Då jag tillhör den majoritet inom Utskottet, som tillstyrkt afslag å Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, anser jag mig skyldig att anföra mina skäl; och detta så mycket hellre, som jag i fjor tillhörde dem, som tillstyrkte enahanda förslag. Den

Anslag till uppsättning af fästnings- och positionsartilleri-trupper.

(Forts.)

Anslag till uppsättning af fästnings- och positionsartilleri-trupper.

(Forts.)

betänklighet, som förmått mig att nu ändra åsigt, är helt och hållet af ekonomisk natur. Det förslag, som Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagt till reglering af fjerde hufvudtitelns ordinarie utgifter, innefattar en tillökning af 1,912,003 kronor. Denna tillökning är med ett enda undantag den största, som på en gång har ifrågasatts efter det nya representationsskicket införande. Redan denna omständighet har hos mig i min egenskap af Stats-Utskottsledamot väckt en viss betänksamhet.

Se vi efter, hvad den ifrågavarande organisationen skulle kosta, så har visserligen för nästa år blott begärts 131,500 kronor, men organisationens fortsatta tillämpning skulle medföra en ökad kostnad af 505,523 kronor på fjerde hufvudtitelns ordinarie anslag. Ser man då efter hvad man skulle vinna för detta ökade anslag, så är för Oscar Fredriksborg föreslaget tillökning blott af en officers- och en underofficerscorps, ty i de nu befintliga manskapskompaniernas antal och styrka skulle icke någon tillökning ega rum. Karlsborgs fästnings- och positionsartilleri-regemente skulle likaledes erhålla nya officers- och underofficerscorpser, men af de nu befintliga kompanierna skulle 2 bibehållas, hvarjemte man skulle erhålla 6 nya. Detta är den materiella valutån för ett ökadt anslag af en half million.

För att få en rätt uppfattning af utgifterna på fjerde hufvudtiteln skall jag tillåta mig att göra en återblick på tiden efter det nya representationsskicket införande. Jag håller mig nu blott till de ordinarie anslagen. Den första reglering af de ordinarie anslagen på fjerde hufvudtiteln, som den nya representationen 1867 fastställde, slutade på en summa af 9,498,000 kronor. Den sista, nemligen för innevarande år, slutar på en summa af 17,397,200 kronor i jemt tal. Härvid är jag dock skyldig nämna, att i den sista summan ingår den indelta arméns befälsaflöning, hvilken först år 1878 upptogs i riksstaten och då uppgick till 4,177,000 kronor samt för 1885 upptages till 4,179,000 kronor.

För att få jmförelsen riktig, skall jag derföre helt och hållet utesluta denna summa, hvilken icke före 1878 synes i riksstaten, ur den beräkning, som jag här kommer att uppställa.

Man finner då att från 1868 till 1872 hafva fjerde hufvudtitelns ordinarie anslag tillväxt med 496,000 kronor, men från 1872—1877 med 2,791,000 kronor. Om vår försvarskraft samtidigt hade tillväxt, då vore ingenting derom att säga, men samtidigt med denna tillökning bar från de militära kretsarne oupphörligen upprepats, att vi äro försvarslösa. Mig synes denna växande kostnad likna den vattusigtiges tillväxande omfång; den är icke sund. Frågar man efter orsaken till den ofantliga stegring, som under dessa år inträdt, uppgående till nära tre millioner kronor, tror jag mig icke träda sanningen eller grannlagenheten för nära, då jag säger att det skett af den orsak, att majoriteten i Andra Kammaren, som eljest är mycket sparsam på anslag, trodde sig då hafva fått en krigsstyrelse,

som skulle hjälpa den att blifva af med det förhatliga och förhatade indelningsverket. Derfor hade majoriten inga betänkligheter att låta utgifterna växa. Då jag var ledamot af Andra Kammaren, så, ehuru jag icke brukar företrädesvis yrka på sparsamhet, tog jag mig dock friheten att varna för att låta fjerde hufvudtiteln på detta sätt växa. Men det var en ropandes röst. Efter denna tillväxt måste naturligen en reaktion inträffa, och den har nu inträdt. Vi se, att från 1878 till 1885 har tillväxten på fjerde hufvudtiteln ordinarie anslag varit 433,000 kronor, så att hela tillväxten från 1868 till 1885 uppgår till 3,720,000 kronor, eller till 39 procent, förutom indelta arméns befälsaflöning 4,179,000 kronor. Beträffande åter de extra anslagen, hafva de under dessa aderton år uppgått till 42,116,000 kronor, eller i medeltal till 2,340,000 kronor. Jag tror vid sådant förhållande, att man icke rättvisligen kan beskylla representationen för att hafva varit njugg på anslag, men, som sagdt, anslagen på fjerde hufvudtiteln hafva vuxit under det man fortfarande hör, att vi allt jemt stå försvarslösa. Jag kan icke neka till, att vid sådant förhållande har jag såsom ledamot af Stats-Utskottet känt mig manad till att iakttaga försigtighet och väl pröfva anslagens nytta, innan jag tillstyrker dem. Ja, nyttan af detta anslag vill jag icke bestrida, men huruvida det är nyttigt att, så att säga, besinningslöst eller utan fastställd plan votera utgifter till försvarsväsendet, derom torde man hysa berättigade tvifvelsmål. Jag har under den tid, jag deltagit i representationens öfverläggningar, ofta hört, vid fråga om den femte hufvudtiteln sägas och beklagas, att vi icke hafva någon flotta, åtminstone icke något sjöförsvär, och orsaken har angifvits vara den, att vi icke fullföljt någon bestämd plan. Jag tror också att det ligger sanning i detta påståendet. Skola vi nu på fjerde hufvudtiteln fullfölja samma system, att planlöst blott bevilja anslag, så tror jag att vi i det hänseendet kunna komma i ett bekymmersamt läge. För närvarande svärfar åtminstone jag i okunnighet om hvad Regeringen i denna sak egentligen äsyftar. Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet har i sitt yttrande till Statsrådsprotokollet den 9 Januari 1885 anført: »Då fråga nu icke är om antagande af någon på annan grund än rustning och rotering byggd försvarsorganisation, ligger det i sakens natur, att lindringen i rustnings- och roteringsbesvärerna måste ordnas så, att något hinder derigenom icke uppstår för nuvarande försvarsorganisations bibehållande och utveckling på den redan gifna grunden.» Ja, vore frågan verkligen om att »utveckla» försvaret på det bestäendes grund, då skulle ingen hellre än jag se något sådant, men jag får säga, att de föreslagna åtgörandena synas mig snarare tala för en *afveckling* än en *utveckling*. Jag tog mig i fjer friheten att i denna Kammare framlägga förslag till skrifvelse för att som en reglering af indelningsverket möjliggöra en *utveckling*, men det möttes af afslag, och en Konungens f. d. rådgifvare uttalade, att det vore ett lättsinnigt förslag. Deune Konungens råd-

Anslag till uppsättning affästnings- och positionsartilleritrupper.

(Forts.)

Anslag till upp-
sättning af fäst-
nings- och posi-
tionsartilleri-
trupper.
(Forts.)

gifvare hade dock tillstyrkt Kongl. Maj:t att för 1869 års Riksdag framlägga ett förslag till en reglering och utveckling af institutionen. Vid sådant förhållande, och då Kongl. Maj:t har föreslagit att öka fjerde hufvudtitelns ordinarie anslag med nära 2 millioner, har jag ansett tiden vara inne att handla med betänksamhet. Skulle åter värnpligtslagen blifva antagen, så är naturligt att öfningsanslaget måste ökas för att bereda tillgång för de ökade öfningsdagarne. De nya åldersklasserna kräfvade dessutom nya utgifter, för beklädnad, utrustning och beväpning, till följd hvaraf utgifterna måste på ett mycket kämbart sätt ökas. Vid sådant förhållande och i afvaktan på den utveckling af vår försvarsorganisation, som blifvit statsrådsprotokollet förebådad, har jag för min del icke tilltrött mig kunna tillstyrka det här begärda anslaget. Det är af denna orsak jag, ehuru med smärta, måste yrka bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Friherre Leijonhufvud: Hvad angår ny plan för försvarsväsendet, anser jag det ej höra till denna punkt att derom yttra sig. Men då Herr Montgomery-Cederhielm nämnde, att man å den andra sidan i Utskottet yttrat, att man skulle afslå allt till dess man finge en armé, sådan man ville hafva den, tillät jag mig fråga den ärade talare, som hade ordet i Utskottet: hvad vill ni då hafva? Han kunde icke svara derpå. Jag tror mig veta från den tid, jag var i Andra Kammaren, att tankarne voro ganska delade, och att den enda basis, hvarpå man kunde komma sams, var ett *nej*. Vi hafva haft tre stora förslag utom de små. De hafva alla blifvit förkastade. Jag vet knappast något nytt, som ytterligare kunde sättas i fråga. Skulle jag anmärka något, så vore det, att regeringen åter lagt fram en kompromiss. Jag tror icke att tiden därför var inne. I öfrigt har jag i Stats-Utskottet voterat efter hvarje punkts värde och med känsla af dess behöflighet. I fall vi skulle nödgas till en krigsrustning, så är det visst, att alla dessa saker äro ytterst nödvändiga, och vi hafva en stor tyngd på vårt samvete, om vi afslå dem. Det kan ju hända, att vi få fred ännu i sjuttio år, och då äro de öfverflödiga, men det kan också hända, att den icke räcker i sjuttio veckor, och då vill jag icke hafva på mitt samvete att jag afslagit dessa anslag. Då få de, som nu yrka afslag, kläda skott, om ock endast moraliskt, ty de komma nog att hålla sig undan, och i ett kollegium, som Riksdagen, tager ingen något åt sig.

Hvad nu beträffar Herr Mankells yttrande, att det vore ett fel att sammanslå positionsartilleriet med fästningsartilleriet, skall jag icke disputeras derom. Jag tror att de kunde vara skilda hvar för sig, men det är att märka att sammanblandningen är icke så farlig. Den bataljon, som skulle ligga på Vaxholm—Oscar Fredriksborg är rent fästningsartilleri; af fästnings- och positionsartilleriregementet å Karlsborg skulle 2 kompanier utgöra fästningsartilleri och de öf-

riga 6 kompanierna rent positionsartilleri. De äro sålunda icke sammanblandade, ehuru de blifvit sammanförda under en chef och fått en gemensam benämning. Dessutom vill jag icke gå in på att det vore önskligt att sammanslå positionsartilleriet med fältartilleriet, ty det förre är icke alltid att anse som ett groft fältartilleri, och om det äfven kan följa fältarmén, så är detta ej dess egentliga bestämmeelse, åtminstone i vårt land. Det är visserligen sant att det delvis på sådant sätt användts under de stora fälttågen och det var egentligen såsom belägringsartilleri det behöfdes. Hvad Sverige angår, har jag kommit till den åsigten, att det icke kommer att användas, annat än undantagsvis, såsom biträdande fältartilleri. Vi hafva en mängd positioner, som så snart krig utbryter hastigt måste sättas i försvarstillstånd. Så till exempel Stockholm å både dess norra och södra sidor. Besluta vi oss för att försvara Stockholm, så måste vi göra många försvarsanstalter på den sida, der vi hafva att vänta fienden. Då behöfves artilleri och då är positionsartilleriet speciellt lämpligt. Fästningsartilleriet är afsedt för fästningarna, särskildt för Vaxholm och Karlsborg. Skilnaden emellan fästnings- och positionsartilleri-materielen är dock icke så stor, ty till en del begagna de samma kanoner, och de mindre kanonerna på fästningarne äro alltid sådane att de kunna användas äfven såsom positionsartilleri. Utom positionerna omedelbart vid Stockholm hafva vi äfven andra, till exempel vid Södertelge. Der behöfves genast försvar, och utkast till befästningsplan är redan uppgjord, hvarvid en hel del kanoner påräknats. Men fältartilleriet behöfves vid fältarmén och kan ej bindas fast uti en sådan befästad ställning, som åter å sin sida alltid måste vara beredd till försvar. Der är ett ställe, hvarest positionsartilleriet behöfves. Så äfven med andra ställen, som komma att ropa på hjälp. Vi se huru flottor bombardera fredliga städer. Det är sant, att folkrätten ogillar det, men det sker nu i Asien och Afrika, det kan också ske och har ej längesedan skett i Europa. Nu finnes i vårt land många välmående städer vid kusten, till hvilka inloppen väl ej medgifva att pansarfartyg kunna uppgå, men som kunna blifva anfallne af lättare fiendtliga fartyg. Ett besök af ett sådant på några timmar kan vara nog för att förstöra hela staden. Några kanoner af medelstorlek, väl placerade vid inloppet, kunna då göra tillfyllest att afhålla fienden, och säkerligen skola många sådana samhällen, som i öfrigt sjelfva vilja kraftigt bidraga till sitt försvar, då ropa högt på kanoner, som de ej sjelfva kunna skaffa sig. Sådana inlopp finnas till exempel vid Vestervik, Söderköping, Norrköping, Nyköping, Gefle m. fl. Vid Karlskrona böra många passagera verk bestyckas med sådant artilleri. Både på landsidan och på öarne är försvarsplan uppgjord, i hvilken ingår användande af positionsartilleri.

Det är sagdt, att man har ingen uppgift på materielen. Jo redan 1876 fans ett förslag på hela det beräknade behofvet kanoner, det upptog till anskaffande 12 batterier 12 cm. bakladdnings-

Anslag till uppsättning af fästnings- och positionsartilleri-trupper.

(Forts.)

kanoner, 6 batterier 10 cm. framladdnings- och 6 batterier kulsprutor. För fästningsartilleriet är på samma sätt förslag uppgjordt. En öfverflyttning dem emellan kan ega rum och kommer ock att ske, så att de tyngre komma att stanna på fästningarna, men de lättare att användas till positionsartilleri.

Jag får anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag skulle icke haft något emot att ändra det så, att endast den bataljon, som ligger å Vaxholm, skulle fått anslag, men då man å ena sidan säger rent nej, så får man väl å den andra säga rent ja!

Grefve Piper: Då jag försummat att låta anteckna mig såsom reservant i denna punkt, men så väl på afdelningen som i Utskottet har slutit mig till dem, som önskat framgång åt Kongl. Maj:ts förslag, såsom både nyttigt och nödvändigt, anhåller jag nu, på det min tystnad icke måtte tydas så, som om jag biträdt Utskottets förslag, att få sluta mig till dem som här yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Friherre Klinckowström: Jemte det jag i allo förenar mig om den åsigt, som af Herr Casparsson nyss rörande denna punkt blifvit framsteld, anser jag att det är för tidigt att bestämma en så stor artillerifråga, innan regeringen har täckts till Riksdagen framställa de grunder för en organisation af landtförsvaret, utan hvilka grundens bifallande af så väl Riksdagen som regeringen icke något helgjutet förslag kan uppgöras. Regeringen har icke velat göra det; hon har, likt hönan på sina ägg, legat och rufvat på 1883 års förslag och trott, att hon skulle kunna utkläcka detsamma. Jag tviflar derpå, och så länge regeringen icke öfvergifver denna sin ståndpunkt, som väckt både missmod och missnöje i landet, tror jag, att regeringen icke kan hoppas på bifall till något nytt militäranslag. Jag har förut i min motion angifvit de skäl, hvarföre jag då ansåg att detta Kongl. Maj:ts förslag icke borde bifallas. Jag vidhåller dem ännu och får således vördsamt yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition och bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Statsrådet Friherre Tamm: Då förut i dag vid diskussionens början i denna Kammare uppgifter lemnades om tillökningarna å fjerde hufvudtiteln, afsågo dessa uppgifter tillökningar i fjerde hufvudtiteln hel och hållen. Af en talare från upsalabänken har nu skärskådan blifvit gjord angående tillökningen i de ordinarie anslagen, och han har dervid riktigt uppgifvit, att dessa anslag från 1885 till 1886 uppvisat en förhöjning af 1,912,300 kronor. Han vill dervid icke erinra sig, hvad chefen för Landtförsvarsdepartementet vid början af dagens plenum yttrade, nemligen att i denna tillökning ingå 1,330,000 kronor, motsvarande lindringarne i rustnings- och roteringsbördan, dessutom 55,000 kronor, som afse att öka det af förra årets riksdag lemnade bidrag till lindring i rusthållarnes kost-

nader vid det beridna kavalleriet för beväring- och munderingspersedlarne. Vid afdrag af dessa båda poster blir fjerdje hufvudtitelns tillökning för försvaret icke 1,912,300 kronor, utan 527,300 kronor, då nemligen den öfriga tillökningen utgör en omflyttning af betalningsskyldighet från enskilda till staten, men icke någon utgift för försvarsverket. En senare talare, som fullkomligt iustämde med Herr Casparsson, slutade med den förklaringen, att så länge regeringen fasthölle vid 1883 års förslag. kan regeringen icke hoppas någon framgång till några förslag för försvarsverkets ordnande. Jag föreställer mig, att han dervid har velat påvisa för Kammaren, huru regeringen envist har fasthållit vid 1883 års förslag. Hvilket var då det mest utmärkande för 1883 års förslag? Det var icke regeringens begäran att Riksdagen skulle tillgodose behovet af ökade auslag för specialvapnen, utan det karakteriserande för 1883 års förslag var egentligen förändringen af stammens organisation. En sådan förändring har nu icke blifvit ifrågasatt, och regeringen har tydligen angifvit skälet dertill, nemligen att regeringen icke väntat sig att dertill kunna erhålla Riksdagens bifall. Huru regeringen har tänkt sig. att förslag nu småningom skulle framkomma till ordnande af försvaret, derom har chefen för Landtförsvarsdepartementet i detta plenum afgifvit den enda förklaring, som för närvarande kan lemnas, ty, såsom han sade, framtiden har ingen regering i sin hand.

Jag anholder att Första Kammaren måtte bifalla, hvad Kongl. Maj:t i förevarande punkt har föreslagit.

Herr Bäckström: Då jag utgjorde en medlem af minoriteten vid denna frågas behandling i Stats-Utskottet, men icke haft tillfälle att anteckna mig som reservant, vill jag endast tillkännagifva detta och yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Casparsson: Det har mot mina sifferuppgifter anmärkts, att jag icke onämmt, hurusom i denna tillökning af 1,912,003 kronor vore inbegripna de af Kongl. Maj:t föreslagna lindringarna för rust- och rothällarne. Att så icke skett kommer sig af den orsaken, att jag var fullt öfvertygad, att hvar och en af Kammarens ledamöter har så pass mycket satt sig in i frågan, att denna upplysning vore fullkomligt obehöflig. Och att meddela obehöfliga upplysningar, anser jag i allmänhet icke vara lämpligt. Jag har blott angifvit det faktiska förhållandet, att fjerdje hufvudtiteln, sådan den af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen, skulle tillökas med 1,912,003 kronor, och denna min uppgift är fullt exakt. Men jag vill derjemte framhålla, hvad jag blott antydde, när jag förra gången hade ordet, att det är alldeles naturligt, att om och när en ny beväringsslag kommer att antagas, då komma de nya åldersklassernas öfning, beklädnad och utrustning att medföra betydligt ökade utgifter, och jag är öfvertygad att de komma att gå till mera än den siffra, hvarom nu här varit fråga. Jag vill endast fritaga mig från den beskyllningen att på

Anslag till uppsättning af fästnings- och positionsarilleritrukker.

(Forts.)

Anslag till upp- sättning af fästnings- och positionsartilleri-trupper. något sätt hafva lemnat vilseledande uppgifter. Det är gifvet, att man kan begå ett misstag, men i detta fall vet jag mig icke hafva gjort det.

(Forts.)

Herr Widén: Jag tillhör den grupp af reservanter från Första Kammaren, som för att våra namn icke skulle behöfva uppradas vid snart sagdt hvarje punkt, icke antecknadt våra namn såsom reservanter vid flere punkter än dem, hvilka vi ansågo vara de allra väsentligaste i Kongl. Maj:ts proposition, nemligen punkterna angående trängen, vapenöfningsanslaget och fältartilleriet. Men jag ber dock af förekommen anledning att få för Kammaren tillkännagifva, att jag för min del i Utskottet har röstat för bifall till Kongl. Maj:ts förslag i alla punkter, som hafva förekommit under fjerde hufvudtiteln. Jag anser äfven, att alla de förslag, som af Kongl. Maj:t blifvit framställda i föreliggande fjerde hufvudtitel, böra af Kammaren bifallas. Särskildt yrkar jag nu bifall till den föredragna punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan och sedan på afslag derå och bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

14 punkten.

Anslag till marinregementet.

Mom. a).

Friherre von Kræmer: Jag anhåller att visserligen få yrka bifall till Stats-Utskottets förslag i detta moment, men med en liten obetydlig redaktionsförändring. I Kongl. Maj:ts proposition är nemligen begärdt, att hittills varande anslaget till marinregementet 165,000 kronor, skulle delas i ett ordinarie anslag för marinregementet å 66,000 kronor och ett särskildt reservationsanslag å 99,000 kronor, som i nästa punkt omnämnes, till »garnisonskommendering i Karlskrona». Kongl. Maj:t bestämmer således icke, af hvilken natur det ordinarie anslag skulle vara, som komme att restera för marinregementet. Men om man ser i riksstaten, finner man, att anslaget till marinregementet hittills varit förslagsanslag, högst, och det torde vara allt skäl, att det bibehålles vid denna karakter, helst den är väl motiverad af att anslaget är afsedt för en så småningom bortgående befäls corps, och man således icke på förhand kan veta huru mycket hvarje år behöfves. Jag får således anhålla, att Kammaren behagade besluta, »att anslaget till marinregementet, nu 165,000 kronor, må nedsättas med 99,000 kronor till 66,000 kronor och fortfarande såsom förslagsanslag, högst, uppföras.» Jag anhåller om proposition å detta mitt förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning och sedan propositioner framstälts, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och derefter på bifall till Friherre von Kræmers i ämnet gjorda yrkande att anslaget till marinregementet, nu 165,000 kronor, måtte nedsättas med 99,000 kronor till 66,000 kronor och fortfarande såsom förslagsanslag, högst, uppföras, förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b).

Bifölls.

Mom. c).

Herr Abelin: Då Utskottet föreslår, att Kongl. Maj:t måtte medgifvas *rättighet* att till det manskap ur indelta armén, som kommanderas till Karlskrona, meddela förhöjd aflöning ur ett visst angifvet anslag, kan denna framställning i sig sjelf synas vara ganska oskyldig, men, stäld i förening med motiveringen, är den icke alldeles så. Den innebär, synes det mig, en fingervisning till Kongl. Maj:t den der, derest den icke efterkommes och förändrade förhållanden gjorde oundviklig en tillökning i rekryteringskostnaderna vid de trupper, som hade att utgöra denna kommendering, kunde komma att vända sig i missnöje och anklagelser mot regeringen; men den innebär derjemte ett prejudikat, som lika väl eger tillämpning på det manskap, som kommanderas till korporalskolorna och andra på längre tid utgående kommenderingar.

Men då en sådan tillämpning af förslaget skulle föra till onödiga och ganska väsentliga utgifter för manskapets utbildning och då ett fastställande af olika aflöning för olika kommenderingar icke kan lända till fördel för andra inom armén, anser jag äfven ur denna synpunkt förslaget olämpligt.

Utskottet motiverar sin framställning dermed, att kommenderingen i fråga skulle medföra olägenhet och tunga för det kommanderade manskapet och i följd deraf äfven för rust- och rotehållarne, och då Utskottet, för att afhjelpa den senare tungan, föreslår en ökning af aflöningen för manskapet, vill det synas mig som om ökade anspråk på lön för många från truppernas sida eller svårighet att rekrytera dem skulle dermed afses. — Jag tillstår, att jag tillförenehyst och äfven uttalat farhågor i samma riktning, men jag anser mig måhända just därför än mera skyldig att upplysa, att efter de officiella meddelanden, jag nyligen inhemtat, dessa farhågor, likasom Utskottets förmenande, sakna stöd i nu rådande förhållanden åtminstone i hvad de afse andra militärdistriktets trupper. Jag vill icke nu framställa något yrkande, utan nöjer mig tillsvidare med att få denna min mening antecknad till protokollet.

Aflöning åt indelt garnisonsmanskap i Karlskrona.

Aflöning åt in-
delt garnisons-
manskap i
Karlskrona.
(Forts.)

Friherre von Kræmer: Jag begärde ordet, emedan jag befarade, att den ärade talare, som nyss hade ordet, skulle sluta med yrkande om afslag eller förändring, men då han icke framställt något yrkande, kunde jag inskränka mig till att helt enkelt yrka bifall till Utskottets hemställan, men då jag fått ordet, vill jag tillägga några få ord. Förhållandet är det, att denna garnisonskommendering i Karlskrona har på ett ganska fördelaktigt sätt inverkat på rekrytbildningen i första och andra militärdistriktet.

Kommenderingen i Karlskrona räcker i 6 månader; men de slippa i stället 50 dagar, andra årets rekrytmöte, och de efterföljande 20 dagarne regementsmöte samt 50 dagars förberedande korporalskola på mötesplatsen. De slippa således 120 dagar och få i stället 180 dagar. Det är således icke mycket ökad tunga, det bör erkännas, som manskapet ålägges genom denna garnisonskommendering; suarare får det full ersättning för de något fler öfningsdagarne genom vida bättre inqvartering och ett i allo lämpligare sätt för öfningarnes bedrivande. Emellertid, mine Herrar, var det förhållandet, att när frågan behandlades först på afdelningen och sedermera i Utskottet, så uttrycktes en stor farhåga af Andra Kammarens ledamöter för dessa garnisonskommenderingar i Karlskrona och man framställde det påståendet, att värfningspenningarne redan hade betydligt stegrats genom dessa omedelbart efter antagandet inträffande extra kommenderingar, och att de allt fortfarande skulle göra det. Det var endast under vilkor att ett sådant moment som momentet c) insattes, som bifall kunde erhållas till den af Kongl. Maj:t begärda delningen af anslaget i ett till marinregementet och ett nytt till garnisonskommenderingen. Och detta vilkor syntes mig sannerligen böra rubriceras såsom oskadligt, men deremot syntes mig vinsten att genom detsamma kunna definitivt för garnisonskommenderingen rätta det, som af anslaget till marinregementet icke längre för sitt ursprungliga ändamål behöfdes, icke så obetydlig. Vid sådant förhållande ansåg jag, att det skulle varit ytterst opraktiskt att motsätta sig detta vilkor, och jag gick alltså in på detta moment c). Jag anser det fortfarande oskyldigt, men nyttigt då man därför, som sagdt, kan erhålla Riksdagens bifall till öfriga delar af punkten.

Det är på denna grund som jag på det enträgnaste anhåller, att Kammaren måtte bifalla detta moment.

Herr Björnstjerna: I motsats mot den siste ärade talaren får jag helt och hållet förena mig med den förste talaren. Jag kan icke finna det vara annat än i högsta grad orimligt, att garnisonskommenderingen i Karlskrona särskildt skall gynnas. Der varar kommenderingen sex månader, men vid Karlsborg deremot elfva månader. Hvarför skall man väl då gifva en fingervisning åt Kongl. Maj:t att öka aflöningen åt garnisonskommenderingen i Karlskrona men icke åt korporalskolekommenderingen vid Karlsborg. Dertill kan jag för min del icke finna ringaste skäl. Så vidt jag kan se

vedervågar man här ingenting, ty det är icke ifrågasatt att nedsätta anslaget utan endast att, med bibehållande af dess förra belopp, deladetsamma i två delar. Kongl. Maj:t har hittills haft rätt att använda anslaget till denna garnisonskommendering, och jag kan icke finna, att det nu satts i fråga, att han icke skulle få göra det, så vidt icke anslaget delas.

*Aflöning åt indelt garnisons-
manskap i
Karlskrona.*
(Forts.)

För min del yrkar jag afslag å Utskottets förslag i denna punkt.

Friherre von Kræmer: Jag ber att ännu en gång få påpeka att i detta moment c) endast afses att *medgifva* Kongl. Maj:t rätt men icke att *ålägg* Kongl. Maj:t någon *skyldighet*, om anslaget icke räcker till.

Den siste talaren har sagt, att ingen risk funnes vid att afslå detta; men visst finnes det en sådan! Det står ju hvar och en af Andra Kammarens ledamöter öppet att vid föredragning af denna punkt yrka afslag på moment b) och då kan hela detta moment strykas; i hvilket fall *öförslagsanslaget, högst* till *marinregementet* blifver ensamt kvar och resten af punkten strykes, hvarigenom inga medel finnas till garnisonskommenderingen. Det är detta jag anser vara en så ofantligt stor praktisk olägenhet. Jag yrkar därför bifall.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad Utskottet i förevarande moment hemställt och vidare på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Den fortsatta behandlingen af föreliggande utlåtande uppsköts till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 3,5 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
